



Vlaams
Parlement

ingediend op **1244** (2016-2017) – Nr. 3
28 februari 2018 (2017-2018)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Wonen, Armoedebeleid en Gelijke Kansen
uitgebracht door Piet De Bruyn, Cindy Franssen en Johan Danen

over de nota van de Vlaamse Regering

ingediend door viceminister-president Liesbeth Homans

over de bijsturing van het Vlaams Actieplan
Armoedebestrijding 2015-2019

Samenstelling van de Commissie voor Wonen, Armoedebeleid en Gelijke Kansen:

Voorzitter: Lorin Parys.

Vaste leden:

Björn Anseeuw, Piet De Bruyn, Jelle Engelbosch, Marc Hendrickx, Lorin Parys, Tine van der Vloet;
An Christiaens, Dirk de Kort, Katrien Partyka, Valerie Taeldeman;
Gwenny De Vroe, Mercedes Van Volcem;
Michèle Hostekint, Bart Van Malderen;
An Moerenhout.

Plaatsvervangers:

Ingeborg De Meulemeester, Lies Jans, Kathleen Krekels, Elke Sleurs, Nadia Sminate,
Herman Wynants;
Griet Coppé, Michel Doomst, Cindy Franssen, Katrien Schryvers;
Ann Brusseel, Freya Saeys;
Bert Moyaers, Els Robeyns;
Elke Van den Brandt.

Toegevoegde leden:

Guy D'haeseleer;
Christian Van Eyken.

Documenten in het dossier:

1244 (2016-2017) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering
– Nr. 2: Verslag

INHOUD

1. Uiteenzettingen door de sprekers	4
1.1. Uiteenzetting door Frederic Vanhauwaert	4
1.2. Uiteenzetting door Ive Marx	6
1.3. Uiteenzetting door Naima Charkaoui.....	8
1.4. Uiteenzetting door Henk Van Hootegeem.....	11
2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden	14
3. Antwoorden van de sprekers.....	21
Gebruikte afkortingen	32
Bijlagen: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Wonen, Armoedebelid en Gelijke Kansen hield op 14 december 2017 een hoorzitting over de nota van de Vlaamse Regering, ingediend door viceminister-president Liesbeth Homans, over de bijsturing van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2015-2019 (VAPA), met professor Ive Marx en vertegenwoordigers van het Netwerk tegen Armoede, het Kinderrechtencommissariaat en het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting. Op 5, 12, 19 en 26 oktober 2017 had de commissie de nota reeds besproken met achtereenvolgens de betrokken ministers Liesbeth Homans, Jo Vandeuren, Philippe Muyters en Hilde Crevits, zie *Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1244/2.

De presentaties die bij de hoorzitting werden gebruikt, zijn te vinden op de [dossierpagina](http://dossierpagina.vlaamsparlement.be) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

1. Uiteenzettingen door de sprekers

1.1. Uiteenzetting door Frederic Vanhauwaert

Frederic Vanhauwaert, algemeen coördinator van het Netwerk tegen Armoede, brengt een en ander ter sprake over het VAPA, een lijvig dossier. Op 24 maart 2017 is een advies bezorgd aan de minister, op een tweede ontwerp van tekst. Daarin is aangegeven waar bijsturing nodig wordt geacht. Er volgen ook conclusies.

Bij bijsturing van het VAPA is er nood aan een sterkere verbinding dan er is tussen de voortgang van acties, omgevingsanalyse en bijsturing, aldus de spreker. Als Vlaanderen doelstellingen plant op langere termijn, zoals in het Pact 2020 met de halvering van de kinderarmoede, dan wordt een actieplan ter zake opgemaakt dat die doelstellingen moet veruitwendigen. Als dan de voortgang van de desbetreffende acties wordt gemeten, moeten de cijfers aan de acties gekoppeld worden om te zien in hoeverre ze helpen om het halen van de doelstellingen te evalueren. Er is vooralsnog veel gediscussieerd over voortgang en bijsturing, maar cijfers en dus omgevingsanalyse zijn pas heel laat in het proces ingebracht. Het lijkt Frederic Vanhauwaert beter om in de toekomst een nauwere samenhang te hebben tussen alle elementen.

De bijsturing moet tevens rekening houden met de actualiteit. Bij de opmaak van het advies waren de cijfers inzake voedselbedeling danig aan het stijgen, net als de cijfers van Kind en Gezin en de berekeningen met betrekking tot de decenniumdoelstellingen, waarbij men uitkwam op gemiddeld 50 euro, en in bepaalde gevallen zelfs meer, die gezinnen meer betalen sinds het aantreden van zowel de Vlaamse als de Federale Regering. Die cijfers zijn volgens de spreker van belang in het kader van bijsturingen. Ze geven aan waar de knelpunten zitten. Het middenveld had sterk de indruk dat die actualiteit en de ernst van de situatie te weinig speelden.

Er was in de teksten ook sprake van een nieuw doelstellingenkader. Nadenken daarover en opteren voor een beter woordgebruik, is zeker niet slecht volgens Frederic Vanhauwaert, maar het is voor het Netwerk cruciaal dat de grondrechtenbenadering gevrijwaard blijft. Voor alle sociale grondrechten zoals de toegang tot wonen en tot gezondheidszorg moet een exacte meting van de stand van zaken van de acties en al dan niet vooruitgang mogelijk zijn. Voldoende overleg rond vernieuwde doelstellingen lijkt de spreker ook evident.

Bij aanvang van het VAPA is al opgemerkt dat het om een zeer lijvig document gaat, waarin ook heel kleine acties opgenomen zijn. Het Netwerk heeft er initieel al voor gepleit meer acties op te nemen die echt een verschil maken, bijvoor-

beeld in de inkomenssituatie van mensen. Het moet dan gaan om zaken die ze op het terrein meteen voelen.

Al van bij aanvang is meegegeven dat, met referentie aan het hoofdstuk armoedebestrijding van het regeerakkoord, nieuwe bevoegdheden en hoe ze maximaal kunnen worden ingezet nauwgezet onder de loep zouden worden genomen, met name wat betreft de impact op armoede. Dat gebeurde onvoldoende initieel maar evenmin met de bijsturing, zo lijkt het.

Voor de bijsturing koesterde men grote verwachtingen inzake clustering van acties, waarover bij aanvang al opmerkingen waren gemaakt. Er staan heel wat losse acties in het VAPA. Over bevoegdheidsgrenzen heen zijn verscheidene ministers bezig met eerstelijnsaspecten. Minister Vandeurzen is bezig met het geïntegreerd breed onthaal en de integratie van OCMW's en lokale besturen, en andere ministers met andere initiatieven op die eerste lijn. Het Netwerk is voorstander van één visie over de eerste lijn in een actieplan armoedebestrijding, met daaronder de acties van diverse ministers, afgestemd op elkaar en met duidelijke budgettering per actie. Een betere leesbaarheid vraagt om een globale definiëring van een doel zoals 'gezinsondersteuning', waarbij dan per minister aangegeven wordt wat er gebeurt in het kader van die visie.

Een andere bekommernis is de nood aan versnelling. Men stagneert. Meer mensen doen een beroep op voedselbedeling, en nog andere cijfers duiden op andere problemen. Tijdens de voorgaande legislatuur zijn er bij de bijsturing 15 prioriteiten opgenomen, is de armoedetoets ontstaan en is het wetenschappelijk steunpunt opgericht. De concreet te zetten stappen waren bijzonder leesbaar en transparant.

Een pijnpunt blijft dat het VAPA dan wel terecht heel wat punten en acties rond participatie omvat, maar heel wat minder over de grondrechten en hoe men de toegang daartoe kan verzekeren. Er zijn te weinig acties die echt het verschil kunnen maken.

Het advies bevatte ook nog een aantal opmerkingen en suggesties per beleidsdomein.

Wat betreft de bijsturing is het Netwerk wel blij dat er op een aantal punten versnelling komt. Zo is het zelf partner in het project 'Samen tegen onbetaalde schoolfacturen'. Er is nog steeds een problematiek maar er is enige versnelling merkbaar. Het Netwerk blijft voorstander van de maximumfactuur, maar het project levert zeker resultaat op.

Voorts is het Netwerk sterk betrokken bij de uitrol van het decreet Breed Onthaal. De armoedetoets heeft uitgewezen dat er werkelijk een focus is op de proactieve rechtentoekenning. Mensen in armoede zullen niet langer 3 of 4 jaar moeten langsgaan bij lokale hulpverlening vooraleer iemand opmerkt dat zij recht hebben op een verhoogde tegemoetkoming. Zo komt ook voor de hulpverleners tijd vrij om meer aan de verbinding met die mensen te werken en andere problemen op te lossen.

Ook bij de uitrol van de Uitpas is de toeleiding van kwetsbare mensen een belangrijk item. Men heeft ook het gevoel dat bij heel wat armoedetoetsen en verticaal armoedeoverleg echt geluisterd wordt.

Waar is bijsturing nodig? Bij aanvang van de legislatuur waren vooral de zogenaamde sociale correcties een populair punt, ook in de sociale media. De spreker stipt aan dat er vooral nood is aan het versterken van de inkomenssituatie van de meest kwetsbaren. Heel wat besparingen zijn ook bij die groep

gevoeld. Voor hen zijn meer correcties nodig, zoals ook al is gebleken bij de decenniumdoelen. Waar er gemiddeld 50 euro minder is, zouden ze juist meer moeten hebben.

Er is meer geïnvesteerd in sociale woningbouw en SVK's, maar er is ongenoegen over het feit dat Vlaanderen met de staatshervorming het grote dossier van de woonbonus heeft gekregen en er te weinig sprake is van herverdeling van eigendomsverwerving naar meer huur.

Ook de kinderbijslag zou een veel sterkere herverdelende factor kunnen zijn. Dergelijke maatregelen kunnen voor die kwetsbare groep wel een echt verschil maken.

Men lijkt het er ook over eens dat er minder projecten maar meer structureel beleid nodig is. Projecten zijn nodig om te experimenteren maar moeten uitmonden in iets structureel.

Rond geestelijke gezondheidszorg lopen al een tijdlang projecten met de eerstelijnspsycholoog. Dat blijkt zeer goed te werken voor kwetsbare mensen. Dat meer structureel inbedden zou een grote stap voorwaarts zijn, aldus de spreker.

De discours, zowel Vlaamse als lokale, zetten steeds meer in op de leefstijl. Dat blijkt nogal eens een individueel schuldmodel in de hand te werken en wordt ook als dusdanig aan gevoeld door mensen in armoede: "Wie gezonder eet of minder rookt, komt wel rond met zijn uitkering.". Die uitkering ligt echter wel onder de armoedegrens. Tegelijk wijst de wetenschap dan weer uit dat kwaliteitsvolle woningen vaak meer gunstig effect hebben op de gezondheidstoestand van mensen dan het inzetten op rook- of eetgedrag. Het Netwerk tegen Armoede pleit er al geruime tijd bij de minister voor om het preventiebudget voor gezondheidszorg sterk te koppelen aan de eerstelijnsgezondheidszorg. De spreker ziet goede voorbeelden in wijkgezondheidscentra en groepspraktijken waar men extra kan inzetten op preventie. Men bereikt er de juiste groep en kan ermee werken. Bovendien is het mogelijk om acties effectief toe te passen.

Voorts is er nood aan meer kwaliteitsvolle jobs voor laag- en kortgeschoolden. Het VAPA omvat een aantal initiatieven, maar die kunnen ruimer. Van de federale taxshift plukken vooral de tweeverdienersgezinnen de vruchten. Veel minder is dat het geval waar men halftijds of deeltijds werkt.

Frederic Vanhauwaert herhaalt de conclusie dat in toekomstige actieplannen een nauwere link tussen acties en cijfers essentieel is. Zo kan men analyseren waar meer inzet aangewezen is en wat veel of geen effect sorteert. Dat zou het doel moeten zijn van een bijsturing, met telkens ook een aftoetsen aan de beloftes voor 2020, 2050 en zo verder. Dat garandeert de opvolging van de voortgang van acties. In het hele proces moet steeds voldoende aandacht en tijd zijn voor voldoende participatie van zowel mensen in armoede als actoren van het middenveld. Soms moet alles te snel gaan, ook adviesverlening, besluit de spreker.

Hij benadrukt ten slotte nogmaals de nood aan versnelling, met name in de bijsturing van het VAPA.

1.2. Uiteenzetting door Ive Marx

Professor *Ive Marx*, docent Faculteit Sociale Wetenschappen, UAntwerpen, Departement Sociologie en Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, geeft een algemene reflectie als wetenschapper. Het verheugt hem alvast dat de

Vlaamse overheid zeer ambitieus blijkt voor wat betreft armoedebestrijding. Voor heel wat regio's en landen bestaat zoiets als het begrip armoede als het ware niet. Dat het in Vlaanderen geen taboe is en maar liefst 53 keer in het regeerakkoord voorkomt, vindt hij juist positief. Er is sprake van een Vlaams actieplan, bijsturing, acties, monitors, indicatoren enzovoort. De Vlaamse overheid formuleerde bovendien zeer ambitieuze doelstellingen voor zichzelf.

Naast woorden zijn er ook heel wat initiatieven. Toch heeft de professor een aantal fundamentele bedenkingen. Hij beperkt zich tot drie. In eerste instantie vraagt hij zich af of de Vlaamse overheid zichzelf wel de juiste doelstellingen voorhoudt. Zijn die zelfs in de juiste termen geformuleerd? Zijn de gehanteerde indicatoren wel de juiste om op te volgen?

Er zijn heel wat vooral kleinschalige initiatieven. Als onderzoeker begrijpt Ive Marx evenwel niet hoe die passen in een coherente en beredeneerde strategie. Tegelijk ziet hij ook een discrepantie tussen wat men beoogt en wat men doet.

Tot slot gaat hij nog in op de nood aan een betere ex-postevaluatie van het beleid.

De Vlaamse Regering handhaaft de doelstelling om het aantal personen in armoede, begrepen als relatieve inkomensarmoede, te verminderen. De armoede bij gezinnen met jonge kinderen wil men drastisch verminderen en met name halveren. Dat valt binnen de marges van doelstellingen die reeds lang geleden zijn vastgelegd in Pact 2020, in 2009, stelt de spreker. De indicatoren voor opvolging van de voortgang zijn bijgesteld in 2015. Relatieve inkomensarmoede maar evengoed inkomensongelijkheid blijven prominente indicatoren om het beleid op af te rekenen. Zelf is de professor groot voorstander van de relatieve armoedenorm in rijke samenlevingen, op principiële en pragmatische gronden. Armoede gaat niet enkel om inkomen, maar een bepaald minimuminkomen is essentieel om achterstelling in andere dimensies te voorkomen. Kosteloos hoogwaardig onderwijs genereert geen positieve resultaten als kinderen met een lege boterhamdoos naar school komen, geen behoorlijke kleding hebben, niet kunnen studeren in een degelijk verwarmde kamer en zich geen cadeautje kunnen veroorloven voor een verjaardagsfeest.

Een voldoende inkomen volstaat evenwel niet voor een adequaat armoedebeleid. Het probleem daarbij is dat Vlaanderen niet echt veel invloed heeft op het relatieve inkomensprobleem. Het is veeleer een goede contextindicator dan een goede maatstaf voor evaluatie van het Vlaamse beleid. De dynamieken en factoren die de evolutie van relatieve inkomensarmoede bepalen zijn zeer complex, stipt Ive Marx aan. Beïnvloeding is moeilijk, zelfs met alle instrumenten in handen, en die zitten grotendeels federaal met onder meer loonnorm en loonzetting, hoogte van uitkeringen, fiscaliteit enzovoort. Bovendien zitten daar de sociale partners mee aan de knoppen. Blijft dan de vraag of men een ambitie kan formuleren inzake het reduceren van de relatieve inkomensarmoede. Is dat dan wel verstandig? De professor meent dat men dan het risico loopt de aandacht af te leiden van doelstellingen die wel relevant en realistisch zijn. Ook de Kind en Gezin-indicator vindt hij geen goed element in de evaluatie van het armoedebeleid.

Ive Marx raadt aan indicatoren te ontwikkelen die direct betrekking hebben op dimensies en aspecten van armoede waarop Vlaanderen een rechtstreeks effect kan uitoefenen, en daaraan realistische doelstellingen te koppelen.

Er ontbreekt volgens de spreker ook nog een voldoende beredeneerde visie over hoe alles wat men onderneemt moet resulteren in wat men ambieert. Er is een lange lijst acties, indicatoren, cijfers en trends zonder veel inzicht over wat dat

alles bepaalt. Hij trekt dan ook het nut van armoedemonitors in twijfel, als ze toch geen inzicht bieden over het causale verband tussen gevoerd beleid en uitkomst. Een aantal veronderstellingen die daaromtrent geuit worden, kloppen volgens de professor niet.

De quasimantra van het Vlaamse armoedebeleid dat werk de beste bescherming zou zijn tegen armoede, dekt niet de hele lading, aldus Ive Marx. Werk is belangrijk en meer mensen aan het werk krijgen ook. De werkzaamheidsgraad moet hoger en hij is er zeker voor te vinden om minder krampachtig te staan tegenover vormen van atypische arbeid en ook lager betaalde arbeid. Het voorstellen als zou werk armoede oplossen, blijft echter een redeneerfout die indruist tegen elke wetenschappelijke evidentie, verzekert de professor. Er is heel wat wetenschappelijk onderzoek en er wordt veel gewag van gemaakt maar toch blijkt het als fundament voor het beleid te weinig gebruikt.

Er is nog steeds te weinig systematische beleidsevaluatie. Ook dat stoort Ive Marx. Cijfers publiceren over het gebruik van een maatregel staat lang niet gelijk aan een grondige analyse. Voor een echt beleid moeten eerst de twee andere voorwaarden vervuld zijn: weten waar men heen wil en correcte en realistische doelstellingen stellen. Het lijkt hem dan ook goed die elementen in eerste instantie nog eens op te nemen.

1.3. Uiteenzetting door Naima Charkaoui

Naima Charkaoui, beleidsmedewerker Armoede van het Kinderrechtencommissariaat, verontschuldigt kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen wegens eerder vastgelegde verplichtingen. Het VAPA beslaat heel diverse domeinen, en het Kinderrechtencommissariaat levert wel vaker adviezen af ter zake, met name ook bij de totstandkoming van het VAPA. De spreekster refereert aan de respectieve tekst op de website.

Enkele specifieke punten in het VAPA liggen het Kinderrechtencommissariaat na aan het hart, met als eerste de schoolkosten. In het bijgestuurde VAPA wordt ook bijkomend ingezet op de problematiek van onbetaalde schoolfacturen. Men hoopt nog steeds dat de studiekostenmonitor, eenmaal de resultaten bekend zijn, een aanleiding kan geven om de maximumfactuur naar het secundair onderwijs uit te breiden, eventueel initieel in de eerste graad.

Ook het recht op wonen verdient een plaats. Er is een nauwe samenhang met armoede, stelt Naima Charkaoui, omdat woonkosten vaak mee aan de basis liggen van die armoede en slechte woonomstandigheden er vaak het gevolg van zijn. Wonen is ook cruciaal in het kader van kinderrechten, wat duidelijk wordt in het dossier dak- en thuisloosheid. Ook bij woonwagenbewoners is er een link tussen woonsituatie en armoede. Dat men met het VAPA blijft inzetten op het uitbreiden van terreinen voor woonwagenbewoners, verheugt het Kinderrechtencommissariaat.

Vervolgens gaat de spreekster in op de nood aan een sluitende aanpak van kinderarmoede, en ook armoede in het algemeen. Ze geeft ook graag wat toelichting bij het advies van het Kinderrechtencommissariaat in het kader van de 1 euromaaltijden.

Het blijkt een constante dat kinderarmoede hoger ligt in de cijfers dan de gemiddelde armoede. Dat komt doordat het aantal kinderen in een gezin het armoederisico beïnvloedt. Rondkomen is immers moeilijker met een groot dan met een klein gezin. Cijfers tonen een stijgende trend aan, al ligt die iets lager voor gezinnen met twee kinderen, en er is een significant hoog armoederisico voor eenoudergezinnen. Het aantal kinderen beïnvloedt bovendien ook de diepte

van de armoede of de afstand tot de armoedegrens. Dat krijgt doorgaans minder aandacht. De armoedegrens is overigens gezinsgemoduleerd, dus afhankelijk van de samenstelling van het gezin. Men kan ook vergelijken met de referentiebudgetten, maar het beeld dat dan opduikt komt grotendeels overeen.

De getoonde cijfers uit de simulatie van het groeipakket voor de kinderbijslag tonen de meest gunstige situatie, namelijk de situatie voor nieuwe gezinnen na invoering van het groeipakket, verklaart de spreekster. De bestaande situatie en die van de oude gezinnen in de nieuwe kinderbijslag is slechter. In die beste situatie komt men nog altijd uit op zowat 400 euro van de armoedegrens. Er is een sterke variatie naargelang gezinssamenstelling, met een knik bij drie kinderen. Dat heeft te maken met de extra inkomensgrens die men hanteert vanaf drie kinderen, om sociale toeslag te kunnen krijgen.

Het armoederisico is ook niet onafhankelijk van de leeftijdsgroep. Bij 12- tot 17-jarigen is het groter.

De cijfers moeten duidelijk maken dat er een sluitende aanpak nodig is om effectief die halvering van de kinderarmoede waar te maken. En dat is voor het Kinderrechtencommissariaat bovendien een tussentijdse stap naar het zo ver mogelijk terugdringen van die kinderarmoede. Het VAPA gaat zeer breed, werkt op lange termijn en over alle beleidsdomeinen heen en biedt volgens Naima Charkaoui een uitgelezen kans om die sluitende aanpak te realiseren. Dat mist het Kinderrechtencommissariaat nog in de bijsturing. De nieuwe kinderbijslag zou tot een daling van de kinderarmoede moeten leiden van 1,3 procentpunt voor de nieuwe gezinnen. Vraag blijft hoe men de andere procentpunten zal realiseren. Het Kinderrechtencommissariaat heeft steeds gepleit voor een sterker reducerend effect van de kinderbijslag op de kinderarmoede. Uiteindelijk gaat het niet om één maatregel maar moet het totaalpakket de doelstellingen realiseren.

Om kinderarmoede te reduceren, is het nodig gezinnen boven de armoedegrens te tillen. Ook de initiatieven rond gezinsinkomen moeten dus afgestemd zijn op de gezinssamenstelling en dat vergt derhalve een sluitende aanpak. Dan is het zaak om het plaatje te bekijken in samenhang met het federale niveau, waar uitkeringen niet gedifferentieerd zijn naargelang het aantal kinderen. Er is alleen een beperkte differentiatie van wel of geen gezinslast. Kinderbijslag kan dan compenseren voor het aantal kinderen en dat zit op Vlaams niveau. Men ziet dat dit er inderdaad beperkt toe bijdraagt dat de kinderarmoede daalt.

Hoe moet de rest van de armoedekloof gedicht worden? Een sluitende aanpak tussen de diverse entiteiten, waarbij de respectieve verantwoordelijkheden gekend zijn, lijkt de spreekster alvast een goede start. Dan weet iedereen waar hij voor instaat om gezinnen ongeacht hun samenstelling op zijn minst tot aan die armoedegrens te brengen. Er werd lang een interfederaal plan kinderarmoedebestrijding aangekondigd en dat zou een goede setting kunnen zijn om daaromtrent afspraken te maken. Het is onduidelijk of dat plan er nog komt. Ook de interministeriële conferentie vormt een forum om minstens het overleg met andere entiteiten op gang te trekken.

Het Kinderrechtencommissariaat formuleerde een advies inzake de 1 euromaaltijden dat zowel gericht was op de subsidiërende overheid als de lokale besturen, vooral omdat het concept heel divers werd ingevuld. Dat is logisch gezien de verschillende lokale realiteiten.

Men wilde niet wachten met aanbevelingen tot het einde van het project zodat het nog mogelijk zou zijn om eerder in te grijpen waar nodig. De verkenning gebeurde vrij vroeg in het proces en dat met een kwalitatieve methodologie. De projectwerking is geanalyseerd en er zijn verscheidene bezoeken afgelegd ter

plaatse, zij het niet overal. Projecten die al een tijdlang operationeel waren, kregen de voorkeur. De conclusies zijn intussen afgetoetst bij de initiatiefnemers op één van de lerende netwerken. Zij stelden zich te herkennen in het advies en bevestigden ook dat het recht doet aan de grote variëteit in de vormgeving van het project. Uitdagingen worden benoemd alsook de manier waarop projecten er mee omgaan. De betrokkenen vonden het een meerwaarde dat hun dagelijkse realiteit onder de loep is genomen vanuit mensenrechtenperspectief.

De conclusies zijn gebaseerd op de doelstellingen van de projectoproep zelf. In hoeverre worden ze gehaald? Eerste doelstelling was erop gericht kinderen voldoende en gezonde voeding te verschaffen. De maaltijden zelf, het eten dus, bleek geen bijzonder grote aantrekkingskracht op gezinnen uit te oefenen. Ondanks het bijzonder lage tarief van 1 euro voor een kindermaaltijd bleef er een financiële drempel staan. Men bekijkt immers de prijs op gezinsniveau.

Ook gezinsvriendelijkheid bleek vaak een drempel. Die barrière hangt sterk samen met de setting: tijd, openingsuren, bereikbaarheid, is het er aangenaam toeven met kinderen enzovoort. Ook het menu vormt soms een probleem: mede omwille van de kostprijs wordt het dikwijls tot één menu beperkt. Niet iedereen vindt hetzelfde goed en dat is een probleem voor initiatiefnemers.

Als men werkelijk voldoende en gezonde voeding als doel vooropstelt, dan moet voor het Kinderrechtencommissariaat de thuissetting prioriteit krijgen. Daar ingrijpen kan via het gezinsinkomen, de sociale kruidenier en bijvoorbeeld een bredere aanpak rond gezonde voeding.

Wil men specifiek toch inzetten op goedkopere maaltijden voor kinderen, dan is het zaak van prioriteit te geven aan plekken waar kinderen al komen. Dat speelt in op hun leefwereld: kinderopvang, jeugdwerking en scholen. Maaltijden via scholen verdelen mag zeker niet als wondermiddel beschouwd worden. Waar dat gebeurde, vaak in aanvulling op bijvoorbeeld sociale restaurants, werd er niet massaal op ingegaan. Men moet bekijken hoe het concept precies gesitueerd wordt. Hanteert de school bijvoorbeeld voor de rest een kostenbewust beleid? Als die 1 euro leidt tot 20 euro extra op de schoolfactuur voor 20 schooldagen, dan haken alvast veel mensen af. Het Kinderrechtencommissariaat opteert er liever voor een meer algemeen beleid van kostenbeperking te hanteren en wil de scholen meer armslag geven om eens een extraatje te doen rond voeding voor kinderen die dat nodig hebben.

Acht men het werkelijk van groot belang om gezonde maaltijden bij gezinnen te brengen, dan is een gezinsvriendelijke lokale aanpak nodig. Het volstaat niet om een sociaal restaurant voor ouderen gewoon open te stellen voor gezinnen. Waar het restaurantconcept goed werkte, bleek de idee van 'ontmoeting' van groot belang. Men komt er omdat het er gezellig is en ook omdat daar diensten voorhanden waren die die zich daar al eerder situeerden.

Tweede doel was gezinnen te bereiken voor gezinsondersteuning. Men wil dus via de maaltijden de weg wijzen naar diensten die mensen verder kunnen helpen. De maaltijden op zichzelf werkten niet als magneet, zo bleek. Het was veeleer omgekeerd: de initiatiefnemers gaven aan dat andere projecten juist doorverwezen naar hen. De diensten zelf, en dan zeker nieuwigheden zoals activiteiten met jongeren of een taalcafé, werden sterk geapprecieerd. De maaltijd ter plaatse was meegenomen. Het Kinderrechtencommissariaat ziet daarin de waarde van bepaalde diensten bewezen en stelt voor daarop verder in te zetten. Het is volgens Naima Charkaoui ook beter er niet langer van uit te gaan dat men via één dienst veel mensen kan bereiken en verwijzen naar andere diensten, maar veeleer om het geheel te zien als een netwerk waarbinnen elke dienst in de eerste plaats verantwoordelijkheid voor zichzelf draagt qua toegankelijkheid en

kwaliteit. Daarnaast moet elke dienst het landschap goed kennen en doorverwijzen naar de juiste dienstverlening.

De laagdrempelige eerste lijn blijkt, waar ze bestaat, van bijzonder grote toegevoegde waarde om mensen te bereiken of toe te leiden naar allerlei diensten zoals 1 euromaaltijden. Het kan gaan om brugfiguren of ontmoetingsplaatsen, die gemeenschappelijke kenmerken delen inzake laagdrempeligheid, ontmoetingswaarde, werken op het tempo van mensen zelf en vanuit hun vragen plus inzet op een vertrouwensband. Die projecten zijn cruciaal in het kader van de 1 euromaaltijden en gezinsondersteuning algemeen.

1.4. Uiteenzetting door Henk Van Hootegem

Henk Van Hootegem, adjunct-coördinator van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, licht kort de werking van het steunpunt toe. Het is opgericht middels een samenwerkingsakkoord in opvolging van het algemeen verslag over de armoede. Armoede wordt erin omschreven in termen van mensenrechten. Het samenwerkingsakkoord behelst een engagement van de diverse regeringen en parlementen inzake armoedebestrijding. Het steunpunt is daarmee opgericht als een onafhankelijke interfederale instelling.

De opdracht omvat het organiseren van overleg met zeer diverse actoren en een structurele plaats daarbinnen voor mensen in armoede en hun verenigingen. Het steunpunt is ook actief op het vlak van rechtspraak en zoekt nationale en internationale gerechtelijke beslissingen op die interessant kunnen zijn vanuit het armoedeperspectief. Daarnaast wordt heel wat onderzoek bijeengebracht, zoals blijkt uit de webrubriek 'feiten en cijfers', en neemt het steunpunt ook het initiatief voor onderzoek. Het neemt deel aan begeleidingscomités en organiseert geregeld studiedagen.

Qua input als interfederale instelling in de Vlaamse context, zijn er in eerste instantie tweejaarlijkse verslagen op basis van de georganiseerde dialoog. Ook regelgeving en praktijken van het federale niveau en de gemeenschappen en gewesten komen aan bod. In 2017 nog wordt het negende tweejaarlijkse verslag gepubliceerd over burgerschap en armoede.

Het steunpunt neemt al jaren deel aan het HPAO en aan diverse werkgroepen – sociale correcties, toegankelijkheid en beleidsparticipatie – en was betrokken bij armoedetoetsen. Vanuit zijn documentatiecentrum probeert het steunpunt een bijdrage te leveren door het opmaken van literatuurlijsten, bijvoorbeeld voor de werkgroep beleidsparticipatie. Recent is er een lijst gepubliceerd met betrekking tot basisinkomen.

Met betrekking tot het proces van de bijsturing, benadrukt de spreker het belang van het VAPA als beleidsinstrument en ook van de voortgangsrapportage, de bijsturing en de monitoring. Het belang ervan in het kader van transparantie over het armoedebeleid is onmiskenbaar, stelt hij.

De plaats van het HPAO in het proces van bijsturing is niet altijd duidelijk. Het gaat daar om adviezen op basis van uitwisseling tussen aandachtsambtenaren uit de diverse administraties en verschillende actoren. De finale tekst is een beleidsdocument. Daartussen heerst een zekere spanning.

Wat met de praktijken bij de armoedetoets? Er is nog niet zoveel ervaring mee. Er wordt vaak voorzien in een aparte nota van de actoren die betrokken zijn bij de armoedetoets. Als bijlage worden dan de aandachtspunten en opmerkingen

toegevoegd. De spreker vindt dat interessant met het oog op het parlementair debat en de transparantie.

In de voorgaande twee jaar is ook gewerkt met werkgroepen. Henk Van Hoetegem noemt het een interessante werkvorm die het HPAO kan dynamiseren. Hij ziet in dat verband wel een nood aan meer ondersteuning van de betrokken administraties om hieraan te kunnen deelnemen. Daarbij verwijst hij bijvoorbeeld naar de beperkte tijd die aandachtsambtenaren aan hun functie kunnen besteden, naast hun reguliere werkzaamheden.

Qua beleidsopties bekijkt de spreker die per domein, na een algemene opmerking. Er is vraag naar extra investeringen in het kader van een versterkte en gecoördineerde strijd tegen armoede. De spreker refereert aan de woonsector waar wel investeringen gebeuren in sociale woningbouw maar waar in de cijfers resultaten nog uitblijven.

De eerste pagina van de ontwerpversie van de bijsturing refereerde aan het interfederale samenwerkingsakkoord dat de nadruk legt op de mensenrechtenvisie, maar dat haalde de finale versie niet. Dat betreft het steunpunt.

Wat betreft het recht op maatschappelijke dienstverlening wordt terecht de nadruk gelegd op de strijd tegen onderbescherming. Er worden diverse instrumenten aangehaald. Het steunpunt was in de voorbije jaren zeer actief in de strijd tegen de non-take-up. Die moet alle beleidsdomeinen en het integrale beleid doordringen. Al te vaak ligt de focus ter zake op de eerste lijn. Het gaat niet alleen over het niet opnemen van rechten maar vooral ook om de toegang ertoe. Hoe regelgeving is opgesteld en welke voorwaarden worden ingeschreven, speelt dan een grote rol. De aandacht voor non-take-up moet op verschillende niveaus aanwezig zijn, aldus de spreker. Tegelijk klinkt er een pleidooi om de meting van mogelijke non-take-up systematisch mee te nemen in de armoedetoets. Bovendien is er sprake van een dienstverleningsregister dat de rechtenverkenner moet integreren. Met het oog op de digitale kloof vestigt het steunpunt graag de aandacht op het belang van de loketfunctie. Er moet blijvend in geïnvesteerd worden net als in menselijk contact.

In het kader van het recht op een gezin is er het belang van de erkenning van ouders als opvoedingsverantwoordelijken. Gezinnen moeten bovendien ondersteund worden in alle levensdomeinen. Het steunpunt legde in de vorige jaren al vaker de nadruk op de link tussen ouders en geplaatste kinderen. Henk Van Hoetegem wijst daarbij nog op de samenwerking binnen de Franse Gemeenschap in dat verband. Voor wat kinderopvang betreft, moet vooral de toegang voor mensen in armoede onder de loep genomen worden, stelt hij. Er zou een evaluatie moeten gebeuren waarbij doelgroep en diverse actoren betrokken worden. Het gaat dan om de take-up van het voordeeltarief, maar ook om kwalitatieve aspecten, zoals de manier waarop kinderopvanginitiatieven zich richten naar mensen in armoede en hun leefwereld en behoeften. Het steunpunt ijvert ook voor meer plaatsen in inkomensgerelateerde opvang.

Met betrekking tot het recht op onderwijs wordt in de tekst de maximumfactuur als dusdanig niet als doel naar voren geschoven. Er is sprake van kostenbeheersend beleid. De problematiek van de schoolschulden toont echter nogmaals aan dat mensen in armoede in de uitoefening van rechten geconfronteerd worden met daaraan gekoppelde schulden. Dat geldt ook voor ziekenhuisfacturen, energiekosten, huurachterstanden enzovoort.

Het steunpunt vraagt om de kleutertoeslag niet te beschouwen als een incentive voor kleuterparticipatie, maar wel te zoeken naar andere incentives die de gezinnen kunnen ondersteunen om zo kleuterparticipatie te verhogen.

Bij het recht op werkgelegenheid is er de vraag naar initiatieven om een kwaliteitstoetsing van jobs in te schrijven. Het gaat dan om de arbeidsvoorwaarden, mobiliteit, kinderopvang enzovoort. Bovendien achtte men het zinvol om te blijven investeren in werk-welzijnstrajecten. Het pilootproject in Aalst geldt daarbij als voorbeeld. Ook trajecten in de sociale economie blijven zeer nodig. Onderzoeksmatig krijgt men graag meer zicht op de trajecten die mensen volgen in het kader van werk om te zien of die ook leiden naar een kwalitatief levenstraject.

Onder het recht op huisvesting is al het groeipad vermeld inzake sociale woningen, maar er zijn ook instrumenten nodig voor een verbeterde toegang tot de private huurmarkt. Wat de huurwaarborg betreft, schuift het steunpunt nog altijd een centraal (universeel) huurwaarborgfonds naar voren. Daarnaast zijn er interessante initiatieven met betrekking tot geconventioneerde verhuur, met de SVK's als belangrijke partner.

Voor huurpremie en huursubsidie moet men streven naar een verbeterde take-up en een uitbreiding van de doelgroep.

Met betrekking tot sociale correcties voor energie en water is het in eerste instantie zaak van zo'n correctie uit te werken voor energie. Er is vooralsnog geen waardige vervanger voor de afschaffing van de gratis kilowattuur. Voor water is er nu een sociaal tarief, wat heel positief is, maar de doelgroep kan vergroot worden.

Het Vlaams actieplan dak- en thuisloosheid kan gekaderd worden in het samenwerkingsakkoord dak- en thuisloosheid tussen de federale staat, de gemeenschappen en de gewesten. Het steunpunt heeft daar een opdracht als centraal verzamelpunt van de gegevens.

Wat het recht op participatie aangaat, wijst de spreker op het belang van de armoedetoets en de ex-ante-evaluatie met inbreng van ervarings- en andere kennis.

Met de actie Wie Online vraagt men opnieuw aandacht voor de digitale kloof en andere strategieën. Rond evaluatie van armoede is men met een decreet bezig. Het steunpunt wil het belang van de bestaande instrumenten en kanalen voor participatie onderstrepen.

Er is ook een recht op rechtsbedeling. Het belang van de toegang tot justitie teneinde rechten te realiseren, is evident. Binnen het kader van het instrument van de commissies juridische bijstand wil men vooral de rol van welzijnsactoren naast die van advocaten bewaard zien en versterkt. Er staat trouwens de dag na de commissiebespreking een vorming rond armoede op de agenda in de vorm van een reflectiedag in samenwerking met het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding. Onderwerp is de kijk van magistraten op armoede.

In het kader van cultuur en vrije tijd wordt veel nadruk gelegd op het bereik van mensen. Dat vindt men positief, maar er is ook het aspect van zelf cultuur creëren. Daarover staat bijzonder weinig in de bijsturing. Bijvoorbeeld ook het belang van de sociaal-artistieke praktijken ontbreekt.

Bij het recht op inkomen wil Henk Van Hoetegem nogmaals de schuldproblematiek aanhalen. Dat er aan sociale correcties wordt gewerkt in het kader van het VAPA is goed, en het steunpunt herhaalt graag hoe belangrijk het is de doelgroep te omschrijven via statuut en inkomen en het gebruik van graduele inkomensgrenzen.

Voor wat gezondheidszorg en -preventie aangaat, moet de nadruk liggen op het geven van middelen aan mensen. Het is ook essentieel erop te letten dat men niet stigmatiseert. De spreker vermeldt nog de wijkgezondheidscentra met daaraan gekoppeld de vraag hoe dat in een plattelandscontext vorm kan krijgen.

Het hoofdstukje 'excellent bestuur' maakte ook deel uit van de ontwerpversie van de bijsturing. Ook dat is niet als dusdanig weerhouden in de finale versie. Men kan er in principe het belang van ex-post- en ex-ante-evaluaties nog eens benadrukken.

Wat betreft de middelen voor onderzoek gebeurde de afstemming vroeger binnen het Vlaamse Steunpunt Armoede (VLAS), dat nu echter niet meer bestaat.

Ook afstemming met de andere niveaus – lokaal, federaal, interfederaal en Europees – blijft essentieel.

2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

Bart Van Malderen vergelijkt de analyse van Frederic Vanhauwaert met de inzichten die sp.a zelf al formuleerde met betrekking tot het VAPA. Het is meer dan ooit nodig om de doelen te halen en er zijn betere keuzes mogelijk, oppert het lid.

Wat betreft het proces zelf wil Bart Van Malderen weten of de sprekers het gevoel hebben dat hun inbreng au sérieux is genomen. Ze zijn structureel betrokken. Zijn in functie van hun adviezen ook echt fundamentele wijzigingen aangebracht ten aanzien van het origineel? Zelf heeft hij de indruk dat het meer gaat om een evaluatie op papier zonder echte hefboomen om de doelstellingen te halen. Heeft men na de bijsturing meer vertrouwen in het halen daarvan? Men wil de kinderarmoede halveren en de armoede algemeen met een kwart reduceren.

Nieuwe bevoegdheden zouden maximaal ingezet worden, zo stelde het regeerakkoord. Over de manier waarop de kinderbijslag is ingezet, noteert het lid teleurstelling. Ook de woonbonus vindt men niet benut in een breder verhaal rond wonen. Het gaat hier al om significante bedragen, maar Bart van Malderen wil weten of men nog andere mogelijke hefboomen ziet in de nieuwe bevoegdheden.

Er is tevredenheid over het aantal armoedetoetsen. Tegelijk meent het lid aan te voelen dat er ook ongenoegen is over het feit dat meer pijnlijke maatregelen onder de radar van de armoede gebleven zijn omdat het z gezegd maatregelen betrof in het kader van de begroting.

Van de sprekers hoort Bart Van Malderen dat er nog toegenomen mogelijkheden zouden zijn om verticaal armoedeoverleg te plegen. Mag hij daaruit afleiden dat er rond horizontaal armoedeoverleg meer problemen zijn?

Professor Marx maakt een scherpe analyse. Er worden ambitieuze doelstellingen vooropgesteld en Bart Van Malderen vindt dat dat kan in de vierde meest welvarende regio van de wereld. Het lid merkt op dat gemiddelden vaak heel grote verschillen kunnen verbergen, maar ook menselijke en sociologische drama's erachter. Zo kwam de positie van vrouwen aan bod, gekleurde armoede, maar ook intense armoede die geconcentreerd is stedelijke wijken. Houdt het aangepaste actieplan met die realiteit rekening? Een model dat met gemiddelden rekent, gaat ook van fiscale gegevens uit en de groepen bij wie de armoede het meest verregaand is, vallen dikwijls buiten de statistieken.

Het inkomen en met name een minimuminkomen wordt als voorwaarde benoemd om überhaupt van een armoedebeleid te kunnen spreken. Sociale zekerheid, fiscaliteit, loonvorming blijven federale bevoegdheden. Voor het lid heeft elk armoedebeleid minstens drie pijlers nodig, met name inkomen, het bewaken van kosten en het toegankelijk maken van rechten. Hij ziet evenwel binnen het Vlaamse bevoegdhedenpakket evenzeer hefboomen op het gebied van inkomen: kinderbijslag, studiebeurzen, huurpremies enzovoort. Daar moet men op inzetten, maar Vlaanderen beschikt zeker ook over een rist bevoegdheden met betrekking tot kosten en rechten. Worden die ten volle benut? Wat bedoelt men als men zegt dat de methode van meting bij Kind en Gezin misschien niet optimaal is?

Bart Van Malderen hoort dat er te veel acties en te weinig hefboomen zijn, maar ook dat er te weinig inzicht is in de trends en de omgevingsanalyse. Volgens hem heeft de minister al herhaaldelijk gezegd dat men niet blind kan zijn voor de migratierealiteit, zonder evenwel toe te geven dat men afstapt van de doelstelling 2020 voor realisatie van de halvering van kinderarmoede. Niemand ontkent het belang van migratie in het armoedegegeven, maar het lid wil graag een correlatie in de cijfers zien. Hij twijfelt aan de argumentatie van de minister ter zake.

Men geeft aan dat werk een belangrijke factor is maar niet kan worden beschouwd als ultieme oplossing. Bart Van Malderen refereert daarbij aan het feit dat de werkzaamheidsgraad historisch bijzonder hoog is, en betreurt dat in de Septemberverklaring het armoedebeleid gereduceerd werd tot één zin die erop doelde armoede te bestrijden door meer mensen aan werk te helpen.

Wat zijn volgens de sprekers meer realistische doelen, als men het beter acht de doelen minder hoog te stellen maar ze wel te realiseren? Welke hefboomen binnen het Vlaamse kader blijven dan onbenut of worden onvoldoende ingezet?

Bij de opmerking van Naima Charkaoui over onderwijs, onbetaalde facturen en de nood aan kostenmonitoring, stelt het lid dat er eigenlijk aan de bron iets moet gebeuren, met name het uitbreiden van de maximumfactuur naar het secundair onderwijs. De spreester stelde daarbij dat men kon beginnen met de eerste graad. Gaat ze dan uit van concentrische cirkels van basis naar eerste graad secundair? Zelf meent het lid dat men prioritair moet kijken naar de richtingen waar de kostenproblematiek het grootst is, met name in bso en tso. Hij denkt onder meer aan de richting horeca. Als er keuzes gemaakt moeten worden, is het dan niet zinvoller te kiezen naargelang richting in plaats van leeftijd?

Dat kinderarmoede een intrinsiek probleem is, wordt aangetoond door wat is gezegd over de link tussen armoede en aantal kinderen, over de diepte van armoede. Kinderarmoede wordt volgens Bart Van Malderen, en zeker in Angelsaksische landen, al te vaak aangegrepen als excuus om het taboe rond armoede te doorbreken: omdat er anders niets gebeurt, zet men daarop in, want in een individueel schuldmodel kan men de kinderen toch niet de schuld in de schoenen schuiven. Waar de spreester stelt een link met leeftijd te zien, merkt het lid dat de zittende regering tegelijk leeftijdstoets op kinderbijslag afschaft. Dat lijkt hem niet te rijmen.

Als Bart Van Malderen vraagt naar het overleg dat de minister pleegt met het federale niveau, moet hij jammerlijk vaststellen dat dat zeer karig plaatsvindt. De IMC zat nog niet bij elkaar tijdens de lopende legislatuur en ook van het federaal actieplan rond kinderarmoedebestrijding hoeft men niet veel te verwachten. Elk geloofwaardig armoedebeleid moet bevoegdheden schakelen en hefboomen creëren over de bevoegdheidsdomeinen heen, oppert het lid. Hij vreest dat men vijf jaar verliest.

Wat de 1 euromaaltijden betreft, wordt de repliek van de minister ontkracht. Die kwam op twee punten neer. Niet alles is meegenomen in de scope en dus kan er geen degelijke evaluatie gebeuren, zo luidde het. Maar Naima Charkaoui stelde dat juist is gekozen voor de projecten die al een tijdlang liepen. De minister opperde dat het nog te vroeg was voor evaluatie, maar ook dat klopt dus niet, interpreteert het lid. Is er een evolutie merkbaar in de projecten? Zouden er via uitdieping en wijziging van de aanpak nog andere conclusies kunnen getrokken worden dan wat men intussen vaststelt?

Bart Van Malderen acht het belangrijk dat erop wordt gewezen dat men in de eerste plaats thuis kwaliteitsvol zou moeten kunnen eten. Hij koppelt daar graag een keuzevrijheid aan. Ook dat is deel van het gevoel van eigenwaarde: kiezen wat men voor het eigen gezin wil koken. Daar komt de sociale kruidenier in beeld.

Het lid is het ermee eens dat inzetten op waar al maaltijden aan kinderen worden aangeboden, een goed idee is, maar vindt het jammer dat hij zeer weinig bereidheid ziet om de maatregel bij te sturen ondanks de vraag over de grenzen van meerderheid en oppositie heen.

Met betrekking tot armoedetoetsen is de legislatuur volgens Bart Van Malderen slecht gestart. Uiteindelijk zijn er wel een aantal relevante toetsen gebeurd. Vraag voor het lid is in welke mate het beleid dan wordt bijgestuurd? Van Henk Van Hootegem wil hij weten of het niet nuttig zou zijn om de scope van armoedetoetsen uit te breiden bij een aanpassing van het Armoededecreet. Bart Van Malderen stelt dat men in de plaats van het geheel van de begroting te beoordelen, de maatregelen die in het kader van het programmadecreet genomen worden, mee in een armoedetoets kan opnemen. Hij heeft het dan bijvoorbeeld over de verhoging van de bijdragen voor kinderopvang, verhoging van het inschrijvingsgeld hoger onderwijs, prijsstijgingen bij De Lijn: allemaal maatregelen in het kader van de begroting die zonder armoedetoets de revue passeren, al is daarvan effect te verwachten, meent het lid. Sp.a is van plan een voorstel van decreet ter zake in te dienen.

Hoe ziet men de coördinerende rol van een minister voor armoedebestrijding? Bart Van Malderen vindt alvast dat die rol te eng wordt ingevuld. Moet die minister, mits aanpassing van het decreet, niet ook sectoraal kunnen ingrijpen, en dus ook armoedetoetsen kunnen toepassen op maatregelen van andere ministers? Dat kan een stok achter de deur zijn, oppert het lid.

De administratie zou meer tijd moeten krijgen om te investeren in armoedebestrijding. Is dat volgens Henk Van Hootegem een kwestie van tijd of middelen? Wat zijn de problemen?

De non-take-up structureel meenemen in armoedetoetsen vindt Bart Van Malderen een goede suggestie.

Er is een werkgroep sociale correcties, al weet het lid niet wat er in de lopende legislatuur nog te verwachten is. Zijn er al cijfers in verband met de impact van de maatregelen in de kinderopvang en het gereduceerd tarief?

Freya Saeys stelt dat er vele acties zijn en dat het zien en inschatten van de effecten daarvan op het terrein niet altijd eenvoudig is. Efficiëntiewinsten vooropstellen is evenmin simpel en daarom had het lid voorgesteld om de actiefiches van het VAPA te laten doorlichten door een nieuw opgericht team rond gedragsinzichten, onder auspiciën van minister-president Geert Bourgeois, in het kader van het algemeen regeringsbeleid. Hij bleek daar wel voor te vinden. Gedragswetenschap kan een meerwaarde bieden inzake armoedebestrijding,

oppert Freya Saeys. Ook federaal wil staatssecretaris Zuhal Demir die visie omarmen. Er gaat heel wat aandacht naartoe, met onder meer recent een studiedag. Het Vlaamse niveau hinkt achterop, meent het lid. Hoe staan de sprekers daartegenover?

Van professor Marx wil ze weten wat er op het Vlaamse niveau op het vlak van werk een meerwaarde kan betekenen inzake armoedebestrijding.

Er is een energiearmoedeplan met 34 concrete acties die de contouren tekenen van de aanpak van energiearmoede via sociale maatregelen en energiebesparing. Heeft het Netwerk tegen Armoede daarvan al de impact berekend? Wat betekent het concreet in het budget van mensen?

Met betrekking tot het realiseren van grondrechten en de non-take-up, wil Freya Saeys weten of men het onderzoek kent van de UAntwerpen onder leiding van Tim Goedemé, waarbij een project is uitgewerkt om armoede te verminderen binnen de marges van dat thema. Hij wil ervoor zorgen dat mensen meer hun rechten opnemen. Ook daar komen gedragswetenschappen in beeld. Hoe kan dat mogelijk een meerwaarde zijn voor een efficiëntere aanpak?

Hoe is gemeten dat de 1 euromaaltijden op school onvoldoende worden benut? Gratis maaltijden kunnen volgens het lid een meerwaarde zijn. Ze is het er wel mee eens dat geen maatregel op zichzelf kan staan en dat er een volledig schoolbeleid rond armoede nodig is. Hoe staat men tegenover gratis maaltijden?

In het buitenland wordt ook de methode van de 1 euromaaltijden gehanteerd. Zijn daaruit goede praktijken af te leiden?

De kleuterparticipatie in Vlaanderen ligt hoog. Wie toch uit de boot valt, blijken mensen te zijn die kampen met kansarmoede. Welke tools zijn er nog voorhanden om de participatie in die groep te verhogen?

Cindy Franssen richt zich eerst tot Frederic Vanhauwaert, die een nauwe verbinding vooropstelde tussen voortgang, omgevingsanalyse en bijsturing en meent dat er sneller moet worden ingespeeld op de actualiteit. Federaal is beslist om het interfederale kinderarmoedeplan op dat niveau te laten opgaan in het globale federale actieplan armoedebestrijding. Dat betreurt het lid enorm. Kinderarmoede ligt hoger dan de globale armoede en een specifieke inzet vindt ze absoluut noodzakelijk.

Er wordt verwezen naar het gebrek aan clustering van de diverse acties, onder meer in de eerste lijn. De afbakening van de eerstelijnszorgzones loopt volop en men verwacht de laatste geografische input tegen eind 2017. Alle actoren die met de eerstelijnszorg in contact komen, worden betrokken. De samenwerking zou ook sterker moeten worden. Welke aandachtspunten ziet het Netwerk tegen Armoede nog voor de uitrol?

Met betrekking tot de leefstijlprojecten verwijst het lid naar de recente bespreking van het plan 'De Vlaming leeft gezonder'. Ook daarin wordt meegenomen hoe voldoende aandacht kan gaan naar kansengroepen en preciaire situaties. Dat past in het kader van de nudging, of gedragswetenschappelijke benadering. Cindy Franssen is een believer in nudging als het om de middenklasse gaat, maar het lijkt haar een ander verhaal als het om kansengroepen gaat. Ze refereert aan de alarmsignalen die professor Ignaas Devisch vermeldde tijdens de respectieve hoorzittingen, zie *Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 380/2.

Onder minister Weyts loopt een actieplan inzake de omgang van mensen in armoede met hun huisdieren. Zijn de armoedeorganisaties daarbij betrokken? Het lid zelf vindt het plan vrij stigmatiserend.

Van Ive Marx hoort Cindy Franssen dat het vooral zaak is van met de juiste indicatoren te werken om armoede in beeld te brengen. Welke zijn de juiste indicatoren? Kan men zich daarvoor beter beroepen op de Vlaamse budgetstandaard dan op de Europese armoederisicodrempel? Zijn er concrete tips?

Er wordt verwezen naar de Vlaamse sociale partners en hun grote rol in het terugdringen van de armoede. Die rol kunnen zij evenwel maar spelen binnen het aangereikte budgettaire kader, stelt het lid. Ze gelooft rotsvast in sociaal overleg en verwijst naar de studie van André Decoster, waarover gepubliceerd is in De Tijd. Het sociaal overleg heeft een gunstig effect op het aanpakken van inkomensongelijkheid, zo blijkt. Internationaal zitten we vrij goed, stelt Franssen, maar wat betreft de vermogensongelijkheid laten de OESO-cijfers een ander beeld zien. Leven daarvoor concrete voorstellen of ideeën voor aanpak?

Er wordt veel ingezet op jobs, en terecht stelt Cindy Franssen, al is algemeen bekend dat heel wat mensen in armoede niet de leeftijd van beroepsactieve bevolking hebben. Tegelijk komt de jobcreatie niet vanzelfsprekend terecht bij de werkarme gezinnen. Ook dat vraagt om aandacht.

Vindt het Kinderrechtencommissariaat dat de criteria voor de 1 euromaaltijden verruimd moeten worden? Het lid meent dat er ter zake een sleutelrol is weggelegd voor de lokale besturen in dat verband. De meest succesvolle projecten zijn verbonden aan een bestaande laagdrempelige werking waar er al veel contact is met mensen in armoede. Het Kinderrechtencommissariaat vindt dat gezonde voeding best in de thuissituatie wordt verstrekt. Worden die middelen dan niet beter ingezet op wijkgerichte netwerken in het kader van preventieve gezinsondersteuning? De eerstelijnsaanbieders kunnen de acties rond gezonder en toch goedkoop eten versterken. Zo kunnen twee doelstellingen afgevinkt worden: gezonde maaltijden voor kinderen in de thuissituatie en integrale gezinsondersteuning, oppert het lid.

Ook Cindy Franssen blijft hameren op het heractiveren van de IMC en het interfederale overleg rond maatschappelijke integratie. Armoede strekt zich uit over alle sociale grondrechten, beleidsdomeinen en -niveaus en het lid legt dan ook graag de nadruk op de nood aan overleg.

Ten aanzien van Henk Van Hootegem van het steunpunt, stipt Franssen aan dat de inkanteling van het OCMW in de gemeente een ingrijpende verandering inhoudt qua publieke dienstverlening. Het tweejaarlijkse verslag 2015 ging daarop in. Wat zijn volgens het steunpunt de belangrijkste troeven van die hervorming? Waarmee moet rekening gehouden worden?

Voor een volgend tweejaarlijks verslag geeft het lid nog een suggestie mee. Er wordt doorgaans met cijfers gegoocheld, stelt ze, en niet zelden mondt dat uit in een welles-nietesverhaal, bijvoorbeeld van toegenomen inkomen tegenover toegenomen energiekost. Een integrale berekening van de werkelijke toestand – al dan niet vooruitgang – lijkt Cindy Franssen een zinvolle oefening.

Dirk de Kort merkt op dat het belang van de bestrijding van armoede alsmaar duidelijker wordt en ziet op het terrein dat het veeleer nog de foute kant op gaat. Er is volgens het lid dus een brede gezamenlijke inspanning nodig.

In het kader van sociale huisvesting blijken de wachtlijstcijfers nog altijd enorm lang en stijgend. Tegelijk volgt men bij de lokale besturen eerder op wat is

opgelegd vanuit het Grond- en Pandendecreet. De gemeenten denken dat ze hun inspanning geleverd hebben als aan die verwachtingen is voldaan. Die cijfers stoelen evenwel op inzichten en realiteiten van jaren geleden, oppert Dirk de Kort. Er is een nieuwe groep die ook een vernieuwde aandacht vraagt voor sociale huisvesting. In de voorbereiding naar een volgende legislatuur lijkt het hem zinvol om de cijfers te herzien. Dat betekent niet dat hij de door de minister van Wonen geleverde inspanningen en maatregelen niet erkent en waardeert. De sociale huisvestingsmaatschappijen zijn gevraagd om hun patrimonium in kaart te brengen om zicht te krijgen op onder meer de benodigde renovatiebudgetten. Dat veronderstelt ook nieuwe doelstellingen voor huisvesting vanuit Vlaanderen voor de lokale besturen.

Wat is qua nieuwe woonvormen wenselijk om vorm te geven aan een aanpak van de nieuwe wooncrisis? Innovatief denken buiten de gangbare sociale huisvesting kan meer realiseren. Het lid betreurt alvast dat in steden de huisjesmelkerij weer meer opduikt. Mensen proberen zich te redden en een dak boven het hoofd te hebben, zoveel is duidelijk voor Dirk de Kort.

Henk Van Hootegem refereerde aan een centraal sociaal huurwaarborgfonds. Dat vergt verdere analyse, meent het lid. Vanuit zijn fractie is erop aangedrongen om de invoering van de verhoging van de huurwaarborg van twee naar drie maanden huur pas door te zetten als er ook een sluitende regeling zou zijn op dat niveau. Kan de spreker dat toelichten? Dirk de Kort verneemt op het terrein dat er vraag is om zo'n centraal huurwaarborgfonds voldoende breed te maken opdat iedereen op de private huurmarkt ervan gebruik kan maken op eenzelfde manier. Verhuurders zouden anders allicht gemakkelijk mensen in de problemen blijven weigeren. Het moet de bedoeling zijn om de toegang tot de huurmarkt voor de doelgroep te verzekeren. Hoe ziet men dat in het steunpunt?

Op het vlak van water worden weinig inspanningen geleverd. Niet zoals voor energie. Toch zijn het juist die kosten die danig gestegen zijn in de voorbije tijd. De heffingen zijn geïntegreerd. Vanuit de watermaatschappijen worden voor de doelgroep in armoede geen stappen gezet. Met minister Joke Schauvliege is er een akkoord over waterscans. De kleine lettertjes zijn veelzeggend, merkt het lid op. Op een waterscan kan men pas gratis een beroep doen als men minstens 150 percent boven het normale verbruik zit. Anders betaalt de verbruiker 250 euro. Dirk de Kort noemt het dode letter en is van plan dat aan te kaarten bij AquaFlanders. Het inningspercentage van drinkwatermaatschappijen is door een besluit vanwege minister Joke Schauvliege naar beneden gebracht. Die inspanning zou moeten worden doorgetrokken naar alle lokale besturen. Daar vraagt men zonder al te veel onderbouwing maar liefst 4 percent. De kostprijs van water naar beneden halen, kan veel betekenen. Al die kleine inspanningen bewerkstelligen een groot verschil voor wie dat nodig heeft, stelt Dirk de Kort. Samenwerken met de sociale economie in die zin, moet kunnen. Zelfs een lekkend toilet heeft een grote impact, maar het gaat om een doelgroep die niet makkelijk van zich laat horen of herstelling eist van een huisvestingsmaatschappij en zich zo geconfronteerd ziet met hoge facturen.

Het lijkt het lid ook interessant dat SHM's intussen verplicht zijn om naast de huurprijs, ook de rest van de gemeenschappelijke kosten meer transparant te maken. Een vergelijkend onderzoek ter zake acht hij nuttig. Daaruit moet blijken welke inspanningen worden geleverd door de SHM's om die kosten van schoonmaak, groenonderhoud en dergelijke te verlagen. Zo kunnen dan ook de goede praktijken verder gedeeld worden.

Vlaanderen heeft gemakkelijk de indruk dat het armoedeprojecten moet evalueren. Dirk de Kort meent dat men veeleer moet bekijken wie die projecten trekt. Minder goede projecten op papier, worden niet zelden heel goed door de

sterke figuur die ze aanstuurt, stelt hij. Het is in die mensen dat nog meer moet worden geïnvesteerd, aldus Dirk de Kort. Zij moeten dank zij die ondersteuning dan nog verder kunnen doorgroeien als sociaal ondernemer.

An Moerenhout hoort van Frederic Vanhauwaert dat er nood is aan een verhoging van de sociale correcties. Binnen het HPAO zijn er vijf werkgroepen, waarvan er zich één juist over de sociale correcties buigt. Kan daarvan een stand van zaken voorgelegd worden?

Tekst en adviezen moeten elkaar wel heel snel opvolgen, zo luidt het bij het netwerk en bij het steunpunt. Men is niet zeker wat er al dan niet wordt meegenomen. Er was tevens sprake van de nood aan echte participatie en Henk Van Hootehem stelde dat hij niet zeker was welke plaats het HPAO inneemt. Dat vindt het lid niet goed, gezien het belang van dat orgaan en het werk dat dat vergt. Het verdient alvast een permanente en transparante plek in het armoededebat. Groen acht het cruciaal te weten welke adviezen er vanuit de organisaties zijn en hoe die al dan niet een plaats krijgen in de bijsturing van het VAPA. Zijn de adviezen van het HPAO, en dus niet van de organisaties individueel, beschikbaar? Van het netwerk krijgt An Moerenhout alvast graag de adviezen per beleidsdomein.

Met betrekking tot de armoedetoetsen, die bij de voorgaande bijsturing zijn ontstaan, wil het lid graag een visie over het principe en het instrument op zichzelf van het netwerk en het steunpunt. Hoe is het tot nog toe ingezet, niet enkel voor de beleidsmaatregelen waarop het zou moeten worden toegepast, maar vooral over die waarop het effectief is ingeschakeld? Hoe evalueert men dat proces? Is dat nog te verbeteren?

Het Kinderrechtencommissariaat en het steunpunt hadden het allebei over het recht op wonen en de nauwe link met armoede. Dat kan het lid alleen maar beamen. Ze refereert aan het feit dat het Crisisplatform Wonen dat 14 organisaties bundelt, net nog aan de alarmbel trok met de stelling dat de wooncrisis hoge pieken scheert en de meest kwetsbaren er het eerste slachtoffer van zijn. Er was ook een plenair debat over. Men kwam uit op het zoeken naar snelle ingrepen die mensen in armoede snel zouden kunnen helpen op de woonmarkt. De meeste oplossingen zoals sociale woningbouw of het centraal huurwaarborgfonds zijn langetermijnmaatregelen. Wat kan er op veel kortere termijn soelaas bieden? An Moerenhout ziet ook wel mogelijkheden in de nieuwe woonvormen.

Piet De Bruyn hoort bij Frederic Vanhauwaert twijfels over de leefstijlprojecten. Kan hij verduidelijken wat precies met welke projecten het probleem is? Welke worden bij voorkeur niet bestendig?

Met betrekking tot de armoedetoets, een relatief recent instrument dat nog niet aan zijn finale formule toe is, wil het lid weten of men toch al enige evolutie, stroomlijning en transparantie kan waarnemen in de toepassing van de diversiteit aan toetsen? Hoe schat men dat instrument in?

De actie inzake huisdieren en mensen in armoede loopt volgens het lid in samenwerking of overleg met het Netwerk tegen Armoede. Kan men ter zake geruststellen? Stigmatiseren is zeker niet de bedoeling geweest, aldus Piet De Bruyn.

Het lid merkt voor Bart Van Malderen op dat N-VA nooit een kritische analyse uit de weg is gegaan. Professor Ive Marx was dan ook een zeer weloverwogen objectieve keuze. De professor blijkt zeer kritisch wat betreft het formuleren van

de doelstelling en het gebruik van indicatoren. Welke alternatieven zijn dan beter?

Het is niet nodig te fixeren op de beperkingen van zogenaamd kleine jobs, zoals flexi-jobs. Waarom?

Algemeen, ook voor andere beleidsdomeinen, komen cijfers uit wetenschappelijke hoek altijd zeer laat. Zo hebben cijfers die men in 2017 ontvangt nooit op dat jaar betrekking en ook niet op een jaar eerder, maar hooguit op 2015. Is dat te verhelpen? Het vertroebelt de discussie.

Met betrekking tot de 1 euromaaltijden blijft Piet De Bruyn het betreuren dat men voor projecten met een doorlooptijd van drie jaar, wat al niet lang is, een evaluatie doordrukt na acht of negen maanden. Dat is te snel en men gaat ook voorbij aan de oorspronkelijke doelstelling van de 1 euromaaltijden, met name die gezonde voeding vanuit een gezinsondersteunende benadering en niet via school en dergelijke. Dat men de projecten bezocht die al een tijd lopen, maakt nog niet dat welk project ook al op een punt en in een fase was aanbeland waar het voor evaluatie vatbaar was. Men zit op nog geen derde van de totale duurtijd. Bovendien worden ze allemaal in een lerend netwerk gestopt. Niemand had op welk ogenblik ook de pretentie te beweren dat ze volmaakt waren zoals ingediend. Het was altijd de bedoeling ze ultiem ook bij te sturen en aan te passen.

De werkgroep rond sociale correcties heeft een zware dobber in het bepalen waar de focus moet liggen: inkomen, statuut, een combinatie? Welke norm moet gehanteerd worden voor welke sociale correctie? Kan er een stand van zaken gegeven worden van hoever men staat in dat verband? Piet De Bruyn gelooft sterk in de mogelijkheden inzake administratieve vereenvoudiging. Volgt Henk Van Hoetegem hem daarin? Het doel is tevens een koppeling aan automatische rechtentoekenning. Een aantal parameters kan allicht niet automatisch gegenereerd worden, maar welke winst acht men daar mogelijk?

Wat betreft de IMC en de respectieve verantwoordelijkheden, kan de minister punten ter agendering doorgeven, maar ze is niet bij machte om de IMC samen te roepen als Vlaams minister. Welke verwachtingen koestert men?

3. Antwoorden van de sprekers

Frederic Vanhauwaert stelt dat om doelstellingen te kunnen halen, er een extra versnelling nodig is. Wat gebeurt volstaat dus niet om de doelstellingen te halen, maar de spreker onderstreept dat op een aantal vlakken wel degelijk meer wordt ondernomen. Het begrip herverdeling is herhaaldelijk in de mond genomen bij eerdere besprekingen, en daar zit de sleutel, stipt hij aan.

Wat met dossiers die via de staatshervorming zijn overgekomen en die mogelijk een verschil kunnen maken? Naast de woonbonus en kinderbijslag is er nog de eerstelijns juridische bijstand. De armoedetoets daarop wordt aan de commissie bezorgd. Het centraal huurwaarborgfonds kan Vlaanderen volgens Frederic Vanhauwaert ook zelf doen. De essentie van het voorstel dat ooit vanuit de armoedeverenigingen is geopperd voor zo'n fonds, is erop gericht dat iedereen zijn huurwaarborg daarin onderbrengt zodat niemand nog kan zien waar die centen vandaan komen. Dat elimineert de stigmatisering. Het gaat dan om een samenwerking tussen de banken. Het respectieve dossier kan bezorgd worden.

Bart Van Malderen heeft het punt over de armoedetoetsen en de VPAO's deels verkeerd begrepen. Frederic Vanhauwaert wilde niet zeggen dat er meer armoedetoetsen en VPAO's moeten zijn, maar alleen positief aangeven dat er bij

een aantal ministers zeker aandacht is en dat er bepaalde processen juist zeer goed lopen.

Wat betreft het HPAO is in het kader van de evaluatie van het Armoededecreet door diverse organisaties al ingebracht dat er nood is aan een dynamisering. Doorheen de jaren is gebleken dat de door het decreet aangewezen taken ook moeten blijven bestaan, maar het is nodig er weer nauwer op toe te zien en alles wat aan te zwengelen. Er zijn ook wat problemen met het mandaat van het HPAO en dat van de aandachtsambtenaar daarbinnen. Als er een werkgroep wordt opgericht, moet duidelijk zijn wat de finaliteit ervan is. Dat is initieel ook bevraagd, maar blijft te vaag. Het moet duidelijker en transparanter, stelt de spreker.

Freya Saeys had het over de efficiëntiewinsten in de fiches, maar koppelde het aan de gedragsinzichten. Efficiëntiewinst is zeker mogelijk, stelt Frederic Vanhauwaert, onder meer door de reeds vermelde clustering. Hij linkt dat ook aan de eerste lijn, die hij veel breder bedoelde dan louter de initiatieven van minister Vandeuren. Er zijn nog heel wat ministers en bevoegdheden op die lijn en daar zou een coherente visie over ontwikkeld moeten worden, waarbij van elk budgetten worden samengebracht voor acties. Zo kan men ervoor zorgen dat alles in dezelfde richting beweegt.

Met betrekking tot nudging volgt de spreker de visie van Cindy Franssen: het is eerder pervers het daarover te hebben en op gedrag te willen inzetten als men moet leven met een inkomen onder de armoedegrens en in een woning die te veel kost en kwalitatief niet in orde is. Men moet eerst eenduidig zijn over een aantal basisrechten en die verzekeren. Als mensen sterker staan kan dat dan meer impact hebben, aldus Frederic Vanhauwaert.

De spreker is blij te horen dat Dirk de Kort meent dat er meer nodig is en dat er allicht nieuwe cijfers nodig zijn, en dat er moet worden nagedacht over nieuwe doelstellingen in het Grond- en Pandendecreet en nieuwe woonvormen. Ook de SVK's mogen niet vergeten worden en kunnen een oplossing bieden op vrij korte termijn. Vlaanderen heeft veel tweede woningen, en het kan veel betekenen als men de eigenaars kan overtuigen om die in te brengen in een SVK. Fundamenteel lijkt een herverdeling van eigendomsverwerving of alvast de steun daartoe aangewezen. Dat impliceert niet dat die volledig afgebouwd dient, maar met het oog op de wooncrisis zou een herverdeling van een deel van het budget voor de overgehevelde woonbonus soelaas kunnen bieden.

Energie- en waterscans juicht Frederic Vanhauwaert toe, maar hij ziet ze liefst gegroepeerd, zodat er geen reeks nodig zijn. Dat maakt het makkelijker om bij gezinnen ingang te vinden en vertrouwen te krijgen. Ook de prijs ervan is een drempel in die zin. De scan zou gelinkt moeten zijn aan begeleiding zodat met de eigenaar ook de grotere problemen in betrokken woningen kunnen worden aangepakt, zoals dakisolatie. Er is vaak geen goede relatie tussen huurder en eigenaar, maar er lopen al vele projecten ter zake in Vlaanderen. Dat kan nog versterken.

Van de werkgroep sociale correcties geeft de spreker een stand van zaken. Er is een week eerder tijdens het HPAO een finale ontwerp tekst aangereikt, waarop vrij snel reactie wordt verwacht. Er is meer steun gevraagd in het proces vanuit wetenschappelijke inbreng. Men hoopt alvast dat de werkgroep alsnog concreet resultaat kan genereren en er beleid tot stand komt.

De adviezen in het kader van het VAPA worden bezorgd. De scope van de armoedetoets uitbreiden, lijkt ook Frederic Vanhauwaert een goed idee. Er zijn in het begin van de legislatuur begrotingstechnisch zaken gebeurd die een impact

hebben voor mensen in armoede. Daarop een armoedetoets uitvoeren, is dan aangewezen.

Hoe loopt de armoedetoets? Vanuit het netwerk beschouwt men die nog altijd als een proces. In het verticale armoedeoverleg zijn de beste voorbeelden die waarbij van bij aanvang, nog vóór er een conceptnota is, wordt samengezeten en waar er wetenschappelijke expertise om de tafel komt. Dat is niet altijd zo. Op het einde van de rit is er een soort document, maar de grote winsten worden geboekt in de loop van dat hele proces. Beleidsmakers en kabinetsmedewerkers worden zich dan bewust van wat relevant is aan informatie. Zo komt die informatie alvast terecht in de conceptnota.

Met Cindy Franssen betreurt de spreker dat er met de inkanteling van het interfederaal plan minder aandacht is voor kinderarmoede op federaal niveau. Ook het feit dat overleg op diverse gebieden niet van de grond komt, is frustrerend, zeker voor mensen in armoede.

Wat betreft de leefstijlprojecten, legt de spreker uit dat er al heel wat wordt gespendeerd aan projecten en campagnes om mensen gezonder te doen eten, meer te doen bewegen en dergelijke. Het krijgt veel nadruk, maar voor mensen in armoede zijn hun andere problemen prioritair. Wetenschappelijk onderzoek toont bovendien aan dat een degelijke woning en een goed inkomen een veel groter effect genereren op een goede gezondheid dan dergelijke projecten. Aan de minister wordt al langer geadviseerd om het budget voor preventie meer effectief in te zetten en dus dichter bij of in de eerstelijnszorg, bijvoorbeeld voor bevordering van de toegankelijkheid. Dat gebeurt onder meer in wijkgezondheidscentra. Daar kan dan vanuit een meervoudige insteek ook aan preventie bij mensen in armoede gedaan worden.

Piet De Bruyn stelt dat het dan gaat over leefstijlprojecten die niet specifiek gericht zijn op mensen in armoede, maar die vanuit die doelgroep bekeken suboptimaal zijn of absoluut niet relevant. Of gaat het om projecten die juist wel op hen gericht zijn?

Frederic Vanhauwaert stipt aan dat bij elk van die methodieken wordt onderzocht hoe dat ook ten aanzien van kansengroepen kan worden aangepakt. In het publieke debat worden daaraan stellingen gekoppeld die het individueel schuldmodel nogal in de hand werken, als zou alles beter worden als die groep meer gaat bewegen, minder rookt of beter eet. Op zich is de spreker niet tegen dergelijke projecten, maar ze zouden meer impact kunnen hebben als ze gekoppeld worden aan de eerstelijnsgezondheidszorg. In eerste instantie moet dus aan de toegang daartoe gewerkt worden en dan kunnen die projecten gericht ingezet worden.

Met betrekking tot dierenwelzijn begrijpt Frederic Vanhauwaert de commotie wel enigszins bij lezing van de tekst, maar hij geeft aan dat de administratie Dierenwelzijn heeft gevraagd om samen te zitten omdat bepaalde verenigingen met het thema bezig zijn. Bij een volgende uitwisseling zou ook iemand van de inspectiediensten toelichting gaan geven bij mensen in armoede. Men wil tot een dialoog komen. Er is al herhaaldelijk gebleken dat mensen in armoede vaak nog het best voor hun dieren zorgen. Ze hebben er ook veel aan en dus zijn die dieren ook heel belangrijk. Dat belet niet dat er geen problemen zijn. De dialoog is ingezet, de problematieken worden opgelijst en dan is het zoeken naar oplossingen. De woordkeuze kan fout zijn, maar er is geen enkele stigmatiserende bedoeling, verzekert de spreker.

Ive Marx bevestigt dat de cijfers over armoede in Vlaanderen te grof zijn en te laat komen. Er is een tijdsprong van drie jaar en dat is te veel. Die stoelt op de

SILC en houdt een beperkte steekproef in voor Vlaanderen en dus een heel grote foutenmarge van wel 200.000. Pas dan kan een statistisch relevante afwijking gedetecteerd worden. Debatten over de impact van de vluchtelingencrisis doen dus niets ter zake zolang dat de marge is. De groep vluchtelingen is te klein om een significante invloed te kunnen hebben op de armoedecijfers. Zijn er bijkomende cijfers nodig? Ook Ive Marx vindt van wel en verwijst naar de lancering van de nieuwe statistische dienst. Extra service vanuit Vlaanderen is duur, maar er zijn zeer veel administratieve gegevens die via zo'n statistisch bureau gekanaliseerd kunnen worden om beleid te kunnen stofferen en evalueren.

Wat zijn wel realistische doelen en indicatoren? Het moet vooral gaan om deelindicatoren die niet een hoop dingen bijeengooien. Bijvoorbeeld inzake huisvesting weet men uit vele indicatoren dat steeds meer Vlamingen het moeilijk hebben om een betaalbare kwaliteitsvolle woning te vinden. Vlaanderen is bevoegd voor huisvesting. Op dat vlak kan het dus op korte termijn een groot verschil maken. Een zeer relevante indicator is dan in welke mate mensen toegang hebben tot betaalbare en kwaliteitsvolle woningen. Er zijn al heel wat cijfers over, maar er kunnen allicht nog bijkomende cijfers over worden verzameld. Dezelfde oefening kan gemaakt worden voor veel andere domeinen waarin Vlaanderen de hoofdrol speelt. Het beleid kan daarop dan ook afgetoetst en afgerekend worden. De impact van Vlaams beleid op de relatieve inkomensarmoede is te beperkt, besluit de spreker.

De Kind en Gezin-index is opgenomen tot in Pact 2020. Wat die indicator betreft, en zonder afbreuk te doen aan het werk dat daar gebeurt, of aan het nut van de indicator voor de werking van de organisatie zelf, durft Ive Marx in twijfel trekken of het een goede indicator is om beleid te evalueren en trends te zoeken. Er zitten risico's en elementen in die maar heel indirect gerelateerd zijn aan vormen van armoede. Zo kan de scholingsgraad van ouders wel gelinkt zijn aan armoede, maar lang niet alle laaggeschoolden leven ook in armoede. Het is een belangrijk element van subjectieve inschatting door wie de informatie verzamelt. Er zitten te veel subjectieve elementen in en het is multidimensioneel waardoor het onmogelijk kan aangeven waardoor trends gedreven worden. Ook de berekeningswijze ligt moeilijk. De professor ziet er al te vaak vreemde schommelingen in, zeker op een lager niveau, die door niemand met enige kennis van zaken te interpreteren zijn. Hij vindt het jammer dat die op zichzelf nuttige indicator een zo prominente positie krijgt in het valideren van armoedeonderzoek en -beleid.

Wat met werk? Er is geen mechanische relatie tussen aantal werkenden en aantal mensen in armoede. De groep van werkende armen is een belangrijke groep. De professor stelt dat het niet eens duidelijk is wanneer asielzoekers, of vluchtelingen in de statistieken beginnen opduiken. Hij noemt het een paradox dat veel zichtbare armoede niet eens in de cijfers vervat zit terwijl heel wat armoede die er wel in zit, niet zichtbaar is in de straat. Die mensen proberen een normaal leven te leiden, maar dat gaat moeilijk en blijft verborgen. De helft van de ouders van kinderen in armoede werkt of is behoorlijk beroepsactief.

Er is altijd zwaar ingezet op de vraagzijde, de werkgeverskant. De analyse inzake actief arbeidsmarktbeleid richtte zich op de hoge werkloosheid, het feit dat er te weinig lager geschoolde mensen en dan vooral met migratieachtergronden aan het werk zijn. Werkgevers werven die mensen te weinig aan vanwege te duur. Er is dus decennia ingezet op lastenverlaging, federale taxshift en veel maatregelen voor doelgroepen. Vlaanderen heeft alvast een beweging gemaakt door het omvangrijke doelgroepenbeleid te reduceren. Het blijft een beleid dat erop gericht is om werkgevers ertoe aan te zetten die mensen aan te nemen. Dienstencheques zijn een zeer kostelijke maatregel. Evaluatie leert dat het niet

gaat om kosteneffectief beleid, met het oog op de gegenereerde extra tewerkstelling en dan zeker voor doelgroepen, stelt de professor.

Meer mensen aan het werk blijft een belangrijk motto, maar algemeen moet volgens Ive Marx zowel federaal als Vlaams veel meer worden ingezet op de begeleiding van mensen, wat de VDAB doet.

Voor de flexibilisering van de arbeidsmarkt houdt de spreker graag een warm pleidooi. De landen die het merkbaar goed doen in dat verband – Nederland, de Scandinavische landen – hebben als primordiaal kenmerk dat hun markt behoorlijk flexibel functioneert, daarbij geflankeerd door ander actief arbeidsmarktbeleid. Dat zet dan veel meer in op de mensen zelf, op opleiding en begeleiding. Er zijn ook veel betere en hogere uitkeringen, deels omdat ze meer mensen aan het werk hebben en er dus meer mensen bijdragen ter financiering van wie niet aan het werk is. Meer mensen combineren ook uitkering en arbeidsinkomen. Daarom stelt Ive Marx voor minder krampachtig te doen over andere opties en vormen van atypische arbeid.

Nudging houdt eigenlijk slimme gedragsstudie in – behavioral economics – en onderzoek leert dat het nuttig is, voor de middenklasse maar evengoed voor mensen in armoede en kansengroepen. Er is ook in het buitenland zeker al effect aan te tonen, stelt Ive Marx. Nudging is er in heel wat verschillende varianten en hoeft niet veel te kosten als het slim wordt aangepakt. Het kan op korte termijn wel resultaten opleveren, maar moet beschouwd worden als complementair aan de structurele armoedeaanpak. Het moet dus ontwikkeld worden en aangewend, maar kan geen substituuut zijn voor een doortastend armoedebeleid dat veel geld kost.

Budgetstandaarden of relatieve armoedenormen maken voor Vlaanderen niet veel verschil, stelt Ive Marx. De niveaus die eruit komen zijn gelijkaardig. De beperking in beide gevallen is dat enkel het beschikbaar inkomen in acht genomen wordt. Dat rekent niet met de kosten van mensen, bijvoorbeeld voor betaalbaar wonen. Volgens allerhande vergelijkingen is er een lage relatieve armoede, maar dat is vanuit het beschikbaar inkomen gemeten. Mocht men de problemen rond betaalbaar wonen verdisconteren, zouden de cijfers minder rooskleurig zijn, meent de professor. Ook wat betreft de vermogensongelijkheid behoort het land tot de best presterende van de wereld. Er tekent zich een zeer egalitaire vermogensverdeling af. Dat heeft deels te maken met het feit dat er historisch zeer sterk is ingezet op eigendomsverwerving. In andere landen ziet men vaak een extreme ongelijkheid. Tegelijk kan men vanuit armoedeoogpunt oordelen dat juist te zwaar is ingezet en nog wordt ingezet op eigendomsverwerving.

Naima Charkaoui ontkent dat men deels is voorbijgegaan aan de doelstellingen voor wat de 1 euromaaltijden betreft. Men is in het advies expliciet uitgegaan van de doelstellingen uit de projectoproep zelf. Men gaat er bovendien sterk in op de doelstelling gezinsondersteuning. De overweging om maaltijden te koppelen aan gezinsondersteuning was a priori een reden om maaltijden liever niet via scholen te verdelen. In een aantal projecten is men uiteindelijk toch via scholen beginnen verdelen, of was dat ook al initieel de bedoeling. De spreker merkt op dat het interessant was te zien hoe enerzijds de koppeling vanuit een sociaal restaurant vaak niet evident blijkt en anderzijds scholen toch vaak ook een laagdrempelige aanspreekfunctie hebben. Dat impliceert in geen geval dat scholen verantwoordelijk zijn voor gezinsondersteuning op de eerste lijn. De hypothese dat maaltijden verdelen via scholen niet toelaat te koppelen aan gezinsondersteuning verdient wel nuancering, stelt *Naima Charkaoui*.

Beide doelstellingen – gezonde voeding en gezinsondersteuning – staan evenwaardig in de projectoproep maar komen soms zelfs met elkaar in concurrentie in de praktijk, zo blijkt. Veel maaltijden verdelen, gaat het snelst en gemakkelijkst via scholen. Als de focus gelegd wordt op gezinsondersteuning, komt men vaak bij andere formules terecht waarmee minder maaltijden verdeeld kunnen worden.

Met betrekking tot de timing was voorzien dat de projecten zouden starten in december 2015. De eerste interviews vonden al snel plaats. De bezoeken van de spreekster in de tweede fase dateren van voorjaar 2017, dus ongeveer op de helft van de projectdoorlooptijd. Het verbaast Naima Charkaoui dat zo gefocust wordt op de timing. Toen het onderzoek is aangekondigd op het kabinet, in april 2016, vond men dat opportuun omdat dat zou toelaten de aanbevelingen ter zake nog te benutten. Het was de bedoeling niet om aan het einde van de rit op te lijsten wat goed en slecht was, maar wel een advies te schrijven waarmee nog iets kon gebeuren en cours de route.

Zo ligt in het lerend netwerk de focus heel sterk op het operationele aspect. Zeker het eerste jaar is men bezig met hoe men meer mensen kan bereiken. Het is een legitieme vraag waarmee veel projecten worstelen, stelt de spreekster. Veel minder stelt men de vraag welke mensen bereikt worden en welke niet. Is dat het beoogde publiek? Ook in de groep mensen in armoede is er diversiteit, onderstreept Naima Charkaoui. Wil men vooral de bovenlaag bereiken, of juist de meest kwetsbaren? Slaagt men in zijn opzet? Doorgaans heeft men daarop weinig zicht. Nog belangrijker is te zien wat mensen eraan hebben. Als men te zeer focust op het aantal maaltijden dat aan 1 euro verdeeld werd, dan dreigt de doelstelling ondergesneeuwd te raken. Men doet er dan alles aan om gewoon zoveel mogelijk mensen naar het sociaal restaurant te krijgen. De vraag of dat een goede keuze is vanuit het perspectief van een gezin, ook financieel, raakt op de achtergrond. Voor het lerend netwerk kon het Kinderrechtencommissariaat zo een advies verstrekken dat enige afstand nam van de dagelijkse beslommering om het project goed te laten draaien en weer de aandacht te richten op wat er echt toe doet en wat men wil bereiken. Bijsturing kan immers nog.

Is er evolutie? Kunnen conclusies nog wijzigen? Inzake gezinsondersteuning zal het concept waar het al werkt ook blijven werken, meent de spreekster. De maaltijden vormen daar een extra in het totaalaanbod. Waar het moeilijker loopt om mensen naar gezinsondersteuning te krijgen, verwacht ze zelf geen wonderen meer. De maaltijden zullen niet plots een magneet worden die mensen naar gezinsondersteuning toeleidt.

Met betrekking tot betere voeding kan wel verwacht worden dat er meer maaltijden aan meer mensen verstrekt zullen worden. Er is in die zin zeker evolutie mogelijk. Het blijft evenwel één maaltijd, die een plek kan hebben in een breder beleid rond voldoende en gezonde voeding, maar niet op zichzelf volstaat.

Naima Charkaoui hoopt alvast dat het Kinderrechtencommissariaat aan initiatiefnemers een aantal handvatten kan aanreiken op onder meer het vlak van kindvriendelijkheid.

Moeten de criteria verruimd worden? Het is in elk geval van belang een project te kunnen inpassen in het lokale landschap. Binnen de bestaande projecten is er al heel wat ruimte voor bijsturing. Zo wordt al in vele gevallen toch met scholen samengewerkt en de uitvoering is doorgaans anders dan oorspronkelijk voorzien. Dat is positief, want dat impliceert dat erover nagedacht wordt hoe men kan optimaliseren. Er is ook ruimte voor. Lokale initiatiefnemers moeten dat zoekproces kunnen doorlopen, meent de spreekster, en dan aansturen op de doelen. Het best is met één hoofddoel te werken om geen conflicterende doelen

tegenover mekaar te krijgen. Experimenteel werk op het terrein dient aange-moedigd door aan te sturen op hoofddoelen en aan lokale initiatiefnemers de ruimte te laten om verschillende methodieken uit te proberen, besluit Naima Charkaoui. Men leert van elkaar en kan lessen trekken uit een brede range van mogelijkheden.

Hoe is gemeten in het kader van de 1 euromaaltijden op school? Er is gevraagd hoeveel maaltijden er zijn verstrekt en hoeveel dat inhoudt ten aanzien van het doelpubliek. Die cijfers waren doorgaans beschikbaar. Het percentage lag zeker niet richting 90 percent van de potentiële gebruikers. Op de vraag om wie het dan ging, was het antwoord moeilijker. De respons was meer indicatief en gaf aan dat het toch vaker om de 'sterkere' gezinnen zou gaan en niet meteen de heel zwakke. Die diepterecherche ontbreekt dus nog. Juist dat kan wel een goede indicator zijn voor bijsturing.

Er zijn interessante praktijkvoorbeelden in het buitenland. Sommige landen bieden gratis maaltijden aan. Dat heeft voordelen, al duiken dan fenomenen op als 'holiday hunger'. Gratis maaltijden op school maken dat tijdens vakantieperiodes er een gat in het gezinsbudget valt, als er niet op gezinsinkomen wordt gewerkt. Ook daar geldt dat de hele puzzel moet kloppen en de maaltijden slechts een stukje zijn.

De maximumfactuur in het hele secundair onderwijs draagt de voorkeur weg voor het Kinderrechtencommissariaat. Als men daarbij opmerkt dat men kan beginnen in de eerste graad, dan is dat uit pragmatische overwegingen. In de eerste graad zijn de verschillen nog beperkter. Geleidelijk opschuiven lijkt dan zinvol. Andere strategieën zijn evengoed mogelijk, al zijn er verschillen in kostprijs te noteren tussen richtingen. Voor bepaalde zijn de kosten veel hoger, maar er zijn ook grote verschillen tussen scholen die dezelfde richtingen aanbieden. Dat tekent het belang van de maximumfactuur, aldus de spreker.

De link tussen armoede en leeftijd leverde al heel wat debat op over leeftijdstoelagen in de kinderbijslag. Voor het Kinderrechtencommissariaat is het cruciaal dat het armoederisico niet beïnvloed wordt door de leeftijd. Als er gevaar dreigt, moet de overheid een antwoord bieden, zij het via leeftijdstoelagen dan wel via andere manieren. De keuze om niet in leeftijdstoelagen te voorzien vergt alvast een goede monitoring. Het moet opgevolgd om bijsturing mogelijk te maken.

Welke tools aangewezen zijn inzake kleuterparticipatie, is opgenomen in het advies over het groeipakket. Omdat het om een heel kleine en specifieke groep gaat die niet deelneemt aan het kleuteronderwijs, is het Kinderrechtencommissariaat niet overtuigd van universele maatregelen zoals het verlagen van de leerplichtleeftijd of de kleutertoeslagen in het groeipakket. Er is een aanpak op maat nodig om die kleine groep te bereiken. De verschillen zijn lokaal vaak ook groot en dus moet de problematiek ook op dat niveau in kaart gebracht worden. Initiatieven die inzetten op een warme overgang van thuisomgeving of kinderopvang naar kleuterschool werpen vruchten af.

Over wonen en oplossingen op korte termijn kan Naima Charkaoui niet meteen met oplossingen komen aandraven, maar ze refereert aan het dossier rond dak- en thuisloosheid. Daarin wordt aangeraden om te onderzoeken of er projecten mogelijk zijn zoals Housing First voor gezinnen en vaak alleenstaande moeders die zich in een complexe situatie bevinden. Zo zijn er gezinnen die in de thuislozenzorg zitten, en waar er gezondheidsproblemen beginnen te spelen, opvoedings- en schoolproblemen, mede doordat er geen uitzicht is op een structurele woonoplossing. Het gebrek aan perspectief ontnemt gezinnen alle hoop en energie.

Wat betreft nieuwe woonvormen waarschuwt de spreekster er graag voor dat afstemming essentieel is. Men moet te allen prijze vermijden dat mensen met een leefloon worden afgestraft omdat ze in andere woonvormen stappen. Dat leefloon wordt immers anders berekend naargelang men al dan niet als samenwonend wordt beschouwd. Dat zit evenwel nog federaal. Afspraken zijn dus nodig.

Henk Van Hootehem stelt dat de IMC ook voor de interfederale organisatie belangrijk is, aangezien hun tweejaarlijks verslag daar wordt opgenomen. Van daaruit wordt het doorgegeven aan regeringen en parlementen voor verder debat daar en in de bevoegde adviesorganen. Het beheerscomité van het steunpunt stelde geregeld de vraag om de IMC te activeren. Het Waalse Gewest en Duitstalige Gemeenschap hebben het voorzitterschap. Er zou over een week een interfederale interkabinettenwerkgroep geagendeerd zijn om een IMC voor te bereiden. Naast het tweejaarlijks verslag is daar ook de activering van het samenwerkingsakkoord rond dak- en thuisloosheid belangrijk.

De suggestie van Cindy Franssen neemt de spreker graag mee voor een volgend tweejaarlijks verslag, om onderzoek te verrichten naar vooruit- dan wel achteruitgang rond integrale berekening van kosten en inkomen. Het tweejaarlijks verslag is steeds gebaseerd op dialoog met mensen in armoede en diverse actoren. Daaruit wordt het thema gepuurd. Het negende verslag dat kortelings wordt gepubliceerd, stelt het aspect van 'erop vooruitgaan' wel al zeer centraal. Voorbeeld zijn de uithuiszettingen wegens onbewoonbaarheidsverklaring. Men vraagt daar duidelijk om een garantie op vooruitgang in te schrijven vooraleer tot uithuiszetting over te kunnen gaan.

Met betrekking tot de inkanteling van de OCMW's is het grootste argument meer samenwerking tussen OCMW en gemeente. Spreker heeft begrepen dat die samenwerkingsmogelijkheden al bestonden. Inkanteling om die reden is derhalve niet nodig. Het brengt ook een risico mee op ondersneeuwen van de sociale aspecten. Het komt erop aan de sociale bevoegdheden voldoende te vrijwaren en te garanderen en oog te hebben voor de voldoende vorming, ervaring en kennis van mandatarissen inzake armoede en armoedebestrijding.

Wat het HPAO aangaat, is het ook volgens Henk Van Hootehem een kwestie van tijdsbestek voor de aandachtsambtenaren. Er is ooit al werk gemaakt van een profiel voor aandachtsambtenaren, maar de spreker meent dat het veeleer nodig is de leidend ambtenaren er attent op te maken hoe belangrijk de functie is en te vragen om daar in de tijdsbesteding rekening mee te houden, bijvoorbeeld door halftijdse of deeltijdse verdeling te voorzien.

Met betrekking tot de output van een HPAO, waarin zowel aandachtsambtenaren als actoren zitten, is er sprake van een spanningsveld tussen de adviezen en het uiteindelijke beleidsdocument. De spreker suggereerde daarom in een zichtbare output van het HPAO te voorzien, zodat ook het parlement daarop zicht heeft en dat kan meenemen in het debat.

Van de werkgroep Sociale Correcties ligt intussen een finale tekst voor. Men voelt wel enige tijdsdruk. De Studiedienst van de Vlaamse Regering maakte intussen een inventaris van de sociale correcties op. Dat is interessant maar er is te weinig tijd om dat werk af te wegen tegen wat men zelf uitschreef in de werkgroep, oppert Henk Van Hootehem. Met betrekking tot sociale correcties wijst het steunpunt er steeds op dat het interessant is zowel groepen te hebben op basis van statuut die eenvoudig af te bakenen en te bereiken zijn, als groepen op basis van inkomen.

Administratieve vereenvoudiging is uitermate belangrijk. Men moet er wel voor oppassen dat men niet streeft naar een unieke definitieomschrijving van wat de doelgroep moet zijn. Dat zou een alles-of-niets-verhaal betekenen voor de verschillende groepen. Gezien de heterogeniteit van armoedesituaties moet erover gewaakt dat dat niet gebeurt, benadrukt de spreker. Het volgende tweejaarlijkse verslag besteedt aandacht aan de discussie rond universaliteit en selectiviteit.

De suggestie om de scope van de armoedetoets uit te breiden, lijkt ook Henk Van Hoetegem interessant. Bij het opstellen van het VAPA maakt men een lijst op van de geplande armoedetoetsen. Het is dan zaak van er een goede actualisering op na te houden. Het HPAO kan daar een platform voor zijn: men kan nagaan op welke maatregelen ook een armoedetoets dient uitgevoerd te worden. Volgens de spreker moet de armoedetoets meer en meer worden beschouwd als een instrument voor dialoog in verticaal overleg en met andere actoren. De armoedetoets moet eigenlijk gekaderd worden in een proces waarbij er zo goed als automatisch overleg ontstaat tussen kabinet, administratie en betrokken actoren. Henk Van Hoetegem geeft het voorbeeld van de watersector waar al jaren een groep bestaat die jaarlijks de sociale statistieken bespreekt. Die bespreking met alle betrokkenen biedt de mogelijkheid om voortgang te maken in het begrijpen van bepaalde cijfers en situaties, en om tekortkomingen van de regelgeving te zien.

In het instrument van de armoedetoets is het aspect dialoog van belang, maar ook de ex-ante-evaluatie. Er wordt vaak tijdens een dergelijk ex-anteproces gevraagd naar ontbrekende cijfers of indicatoren en die kunnen dan meegenomen worden naar een ex-postevaluatie, meent de spreker. Het is mooi als er naar iets gevraagd wordt, maar dan moet er ook investering tegenover staan om dingen op te lossen.

Wat betreft de wetenschappelijke input onderstreept de spreker graag het belang daarvan en merkt hij op dat het verdwijnen van het Vlaams wetenschappelijk Steunpunt Armoede die inbreng een stuk wegnam. Binnen het HPAO zouden derhalve ook onderzoeksvragen moeten kunnen voorliggen en zou er budget moeten zijn voor opvolging ervan. Rond onderzoek en met het oog op de vraag naar recente cijfers vindt ook Henk Van Hoetegem dat men zich moet wenden tot een combinatie van surveys en administratieve databanken. Het steunpunt nam ter zake al enkele initiatieven, zoals het onderzoek POCICO – Poverty in the City and in the Country – waarbij gebruik is gemaakt van een combinatie van SILC en Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de Kruispuntdatabank. Dat moet doorgezet worden, vindt de spreker. De beschikbare administratieve databanken moeten veel meer uitgeput worden, wel met in het achterhoofd dat ze zijn opgezet vanuit doelstellingen van de administraties en niet zozeer vanuit onderzoeksperspectief of vanuit doelstelling van betrokken mensen.

Het TAKE-project van UAntwerpen, rond de non-take-up, is gekend en het steunpunt is betrokken bij het begeleidingscomité. De spreker waarschuwt er bij de vraag naar de meerwaarde van gedragswetenschappen voor dat de invalshoek daar het gebruik van maatregelen door mensen zelf is. Er zijn oorzaken van non-take-up op verschillende niveaus. Zo wordt vaak verwezen naar het gebrek aan informatie, het risico op stigmatisering of de vrees voor perverse effecten, zoals mensen die geen woonsubsidie meer aanvragen omdat ze schrik hebben dat bij de wooncontrole er opnieuw een onvoldoende woonkwaliteit wordt vastgesteld en ze weer uit huis worden gezet. Het steunpunt vraagt ook altijd oog voor de administratieve procedure en de regelgeving. Daar spelen de gehanteerde criteria en het administratieve proces een grote rol in de take-up.

In het TAKE-project komt ook de verhoogde tegemoetkoming gezondheidszorg aan bod. Het steunpunt stelt dat men in de regelgeving voor een vereenvoudiging heeft gekozen ter zake. Voorlopig blijkt een volledige automatisering niet mogelijk. Voor bepaalde doelgroepen is er wel voor gekozen om die automatisering te realiseren. Daarnaast wordt op basis van inkomen voor andere groepen een andere weg gekozen waar automatisering te moeilijk bleek. Vereenvoudiging van regelgeving kwam in die zin weer in beeld, net als de verantwoordelijkheid van de wetgever.

Huisvesting krijgt ook een hoofdrol in het volgende tweejaarlijkse verslag van het steunpunt. Het is goed om het aspect nieuwe woonvormen verder uit te werken, maar met telkens een aftoetsing van wie ervan gebruik kan maken. Ze zullen wel nooit een alternatief worden voor het schrijnend gebrek aan sociale woningen en private huurwoningen, onderstreept Henk Van Hootegem.

Het centraal huurwaarborgfonds komt in het volgende tweejaarlijkse verslag aan bod in de vorm van een interfederale vergelijking die toont welke initiatieven er in de drie gewesten worden genomen met betrekking tot huurwaarborg. Het steunpunt heeft al verschillende jaren rond de problematiek gewerkt, onder meer in samenwerking met het Netwerk tegen Armoede. Twee criteria spelen in dat verband, met name betaalbaarheid en risico op stigmatisering. Men pleit eigenlijk voor een universeel huurwaarborgfonds waarin echt alle waarborgen terechtkomen. Op de website van het steunpunt is een nota ter zake te vinden. Vlaanderen gaat naar drie maanden huurwaarborg en dat roept vragen op inzake betaalbaarheid. Wat betreft de renteloze lening, die de betaalbaarheid moet garanderen, wordt verwezen naar de mogelijkheid om ervoor te zorgen dat een eigenaar niet weet dat het om een lening gaat. Dan worden de modaliteiten uitermate belangrijk, stelt de spreker. Als de toekenning van een lening te lang duurt, wordt vanzelf duidelijk dat de potentiële huurder problemen heeft om de waarborg bij elkaar te krijgen.

Kortetermijnoplossingen inzake wonen zijn niet eenvoudig, oppert Henk Van Hootegem. SVK's spelen daarbij een grote rol. Een informatiecampagne om privé-eigenaars te wijzen op dat instrument lijkt ook aangewezen. Voor de huurpremie zou men kunnen beslissen om de toepassing van het criterium van vier jaar wachttijd op een sociale woning aan te passen en met name te verminderen. In een memorandum over wonen is ooit voorgesteld om principieel voor elke huurpremie het engagement te nemen een sociale huurwoning bij te bouwen. Dat linkt de oplossing op korte termijn aan een oplossing op lange termijn.

Ook inzake leegstand hoopt het steunpunt dat er verdere stappen worden gezet, gezien het aantal leegstaande woningen.

Tot slot wil het steunpunt dat de waterscans toegankelijker worden, liefst in een samenwerking tussen energie- en watersector. Het blijkt niet evident. Henk Van Hootegem meent dat men van elke gelegenheid moet gebruikmaken om contact te leggen met mensen. Als dat kan via een energiescan, dan moet water daarbij kunnen, en vice versa, vindt hij. Dat het wateraspect te weinig aan bod komt bij de sociale huisvestingsmaatschappijen, klopt. Ook bij renovatie moet er oog zijn voor waterbesparende maatregelen.

Wat betreft de doelgroep voor het sociaal tarief heeft de Vlaamse Regering op basis van de armoedetoets beslist om het voordeel van 75 naar 80 percent te verhogen.

Lorin PARYS,
voorzitter

Piet DE BRUYN
Cindy FRANSSEN
Johan DANEN,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

bso	beroepssecundair onderwijs
HPAO	Horizontaal Permanent ArmoedeOverleg
IMC	interministeriële conferentie
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
SHM	sociale huisvestingsmaatschappij
SILC	statistics on income and living conditions
SVK	sociaal verhuurkantoor
tso	technisch secundair onderwijs
UAntwerpen	Universiteit Antwerpen
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VPAO	Verticaal Permanent ArmoedeOverleg